

**FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY PALACKÉHO
V OLMOUCI**

KATEDRA SLAVISTIKY

**INTERFERENCEČNÍ CHYBY VE STUDENTSKÝCH PŘEKLADECH Z RUŠTINY DO
ČEŠTINY A Z ČEŠTINY DO RUŠTINY**

**INTERFERENTIAL ERRORS IN STUDENT TRANSLATIONS FROM RUSSIAN
INTO CZECH AND VICE VERSA**

Bakalářská diplomová práce v českém jazyce

VYPRACOVALA: Jarmila Oškerová

VEDOUCÍ PRÁCE: doc. PhDr. Zdeňka Vychodilová, CSc.

2014

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a uvedla všechny použité prameny.

V Olomouci, 1.4.2014

podpis

Děkuji doc. PhDr. Zdeňce Vychodilové, CSc., za konzultace, rady a připomínky, které mi během psaní bakalářské práce poskytla.

podpis

OBSAH

ÚVOD.....	6
1. TEORETICKÁ ČÁST	8
1.1 Vymezení základních pojmů a typologie interference.....	8
1.2 Příčiny interference	12
1.2.1 Problematika analogie	13
1.2.2 Problematika asociací	14
1.3 Vztah interference a jazykových disciplín	16
1.3.1 Interference a psycholingvistika	16
1.3.1.1 Proaktivní přenos	16
1.3.1.2 Retroaktivní přenos	17
1.3.2 Interference a lingvistika	17
1.3.3 Interference a sociolingvistika	17
1.4 Interference v českém a ruském lexiku a slovtvorbě	19
1.4.1 Mezijazyková interference v českém a ruském lexiku	19
1.4.1.1 Lingvistické hledisko	19
1.4.1.2 Psycholingvistické hledisko	21
1.4.1.3 Lingvisticko-metodické hledisko	22
1.4.2 Vnitrojazyková interference v českém a ruském lexiku.....	22
1.4.3 Mezijazyková a kombinovaná interference v české a ruské slovtvorbě...	22
1.4.4 Vnitrojazyková interference v české a ruské slovtvorbě	23
1.5 Interference v gramatice.....	25
1.5.1 Mezijazyková interference v oblasti ruské morfologie	25
1.5.1.1 Interference v oblasti podstatných jmen	25
1.5.1.2 Interference v oblasti přídavných jmen.....	26
1.5.1.3 Interference v oblasti zájmen	26
1.5.1.4 Interference v oblasti číslovek	27
1.5.1.5 Interference v oblasti sloves.....	27
1.5.2 Mezijazyková interference v ruské syntaxi	28
1.5.2.1 Interference ve vyjádření pronominálního subjektu	28
1.5.2.2 Interference ve vyjádření přísudku	28
1.5.2.3 Interference v užití záporu v ruštině	29

1.5.2.4	Interference ve vyjádření předmětu	29
1.5.2.5	Interference ve vyjádření příslovečného určení	30
1.5.2.6	Vliv českého slovosledu na písemný projev v ruštině	30
1.5.2.7	Interference v ruském souvětí	31
1.5.3	Vnitrojazyková interference v gramatice.....	32
2.	PRAKTICKÁ ČÁST	33
2.1	Východiska analýzy jazykového materiálu.....	33
2.2	Klasifikace interferenčních chyb podle jazykových plánů v překladech z ruštiny do češtiny	34
2.2.1	Pravopisné chyby.....	34
2.2.2	Lexikální a lexikálně-morfologické chyby	36
2.2.3	Morfologické chyby.....	38
2.2.4	Syntaktické chyby.....	39
2.2.5	Stylistické a syntakticko-stylistické chyby	41
2.3	Klasifikace interferenčních chyb podle jazykových plánů v překladech z češtiny do ruštiny.....	45
2.3.1	Pravopisné chyby.....	45
2.3.2	Lexikální chyby	51
2.3.3	Morfologické a morfologicko-syntaktické chyby	54
2.3.4	Syntaktické chyby.....	59
2.4	Frekvenční analýza interferenčních jevů v překladech z ruštiny do češtiny.....	64
2.5	Frekvenční analýza interferenčních jevů v překladech z češtiny do ruštiny.....	65
2.6	Vyhodnocení analýzy jazykového materiálu	66
2.7	Předcházení interferenčním vlivům při výuce ruského jazyka v české škole....	68
2.7.1	Uspořádání jazykového materiálu	68
2.7.2	Uvádění jazykového učiva.....	69
	ZÁVĚR	71
	РЕЗЮМЕ	73
	BIBLIOGRAFIE.....	78

ÚVOD

V naší bakalářské práci se věnujeme problematice česko-ruské interference v překladech studentů ruského jazyka na katedře slavistiky Univerzity Palackého v Olomouci. Téma bakalářské práce jsme si vybrali z několika důvodů. Samotná problematika interference v ruštině je zajímavý lingvistický jev, kterému bohužel není věnována dostatečná pozornost jak ze strany vyučujících ruského jazyka, tak ze strany vědecké obce. Navíc se jedná o jev, který negativně ovlivňuje nejen počátky výuky ruského jazyka, ale prostupuje i pokročilými stádii studia. Pochopení a osvojení si problematických interferenčních jevů je proto nezbytným předpokladem pro další úspěšné a efektivní studium jazyka.

Cílem naší práce je analyzovat pravopisné, lexikální a gramatické jevy ve studentských překladech podléhajících interferenčním vlivům. Pomocí frekvenční analýzy se pokusíme zjistit, které z těchto jevů jsou pro české studenty ruského jazyka nejobtížnější a na základě toho navrhnout možná řešení, jak se takových vlivů vyvarovat. Jelikož se zabýváme analýzou psané podoby jazyka, zvukové stránce se v naší práci budeme věnovat pouze okrajově.

Výchozím jazykovým materiálem pro praktickou část nám jsou překlady studentů katedry slavistiky Univerzity Palackého v Olomouci. Konkrétně se jedná o překlady ze sociální a ekologické oblasti z předmětu *Překlad odborného textu* vyučovaného v rámci oboru Ruština se zaměřením na hospodářsko-právní a turistickou oblast.

Mezi nejvýznamnější prameny, ze kterých čerpáme teorii sledované problematiky, patří kniha *Mezijazyková a vnitrojazyková interference* M. Zatovkaňuka, dále knihy *Interference v ruské morfologii* a *Interference v ruské skladbě* od kolektivu autorů za redakce A. Šourkové a J. Zajíčkové.

Bakalářská práce je rozdělena do dvou hlavních oddílů – teoretické a praktické části. Teoretická část nám zároveň slouží jako východisko k části praktické. V první kapitole vysvětlujeme samotný pojem interference a uvádíme typologii interferenčních jevů. Ve druhé kapitole objasňujeme příčiny interference. Ve třetí kapitole se zabýváme vztahem interference a jazykových disciplín. Čtvrtá kapitola pojednává o interferenci v českém a ruském lexiku a slovtvorbě. V kapitole páté se věnujeme interferenci gramatické, a to jak po stránce morfologické, tak po stránce syntaktické.

V praktické části metodou analýzy zjišťujeme interferenční chyby, které klasifikujeme do jednotlivých kategorií, přičemž vycházíme z teoretické části. Dále uvádíme frekvenční analýzu zjištěných interferenčních chyb a věnujeme se i tomu, jak se lze interferenčním vlivům při výuce ruského jazyka vyhnout.

Získané poznatky následně stručně shrneme v závěru. Nezbytnou součástí naší bakalářské práce je také rusky psané resumé. Literaturu, která nám sloužila při psaní této práce, uvádíme v seznamu použité literatury a internetových zdrojů.

Výsledky této bakalářské práce jsou v praxi využitelné jak pro studenty ruského jazyka, tak jeho vyučující. Ukazují nám, jaké chyby se vyskytují ve studentských překladech nejčastěji, z čehož se dozvídáme, jakým jevům je třeba při výuce věnovat zvýšenou pozornost či je častěji procvičovat. Tato práce nám může v budoucnu rovněž posloužit jako podklad k magisterské diplomové práci.

1. TEORETICKÁ ČÁST

1.1 Vymezení základních pojmů a typologie interference

J. Veselý (1985, 28) interferenci definuje jako „narušování normy při užívání cizího jazyka, a to buď vlivem jevů mateřského jazyka, nebo vlivem jiných jevů daného cizího jazyka“.

Interferenci obecně rozumíme záporný přenos jazykových prostředků z jednoho jazyka do druhého. Kladný přenos bývá označován termínem transfer. V začátcích osvojování si ruštiny se projevuje zejména kladný přenos, kdy student těží z podobnosti mezi ruštinou a češtinou jakožto dvou slovanských jazyků. V takovém případě mluvíme o proaktivním (pozitivním) transferu. Při hlubším studiu se ovšem začíná projevovat záporný přenos, kdy student chybně přenáší prostředky z jednoho jazyka do druhého (**mezijazyková** neboli interlingvní interference), nebo pouze v rámci cizího jazyka (**vnitrojazyková** neboli intralingvní interference). Spojením obou výše zmíněných vzniká interference **kombinovaná**, která se projevuje současným působením mezijazykových a vnitrojazykových vlivů. A. Šourková (1968a, 16) definuje tento typ interference jako „výsledek vlivu interference vnější, tj. interference češtiny, kombinovaného s vlivem interference vnitřní, tj. interference rusko-ruské“. A. Šourková (1968a, 14) dělí interferenci na interferenci češtiny; interferenci kombinovanou; interferenci vznikající tím, že v jednom z jazyků chybí diferenciativní příznak; interferenci vnitřní a zvláště složitou interferenci.

J. Veselý (1985, 29 – 32) rozděluje interferenci podle jazykových plánů. Prvním typem je **interference v oblasti zvukové stránky jazyka**. Tato interference se dále dělí na interferenci **fonopercepční**, která se projevuje při naslouchání cizojazyčnému projevu (např. ve slově *фильм* student nezaznamená výslovnost měkkého *л* a vyslovuje slovo stejně jako české *film*) a zmenšuje se spolu s tím, jak si student osvojuje zvukovou stránku jazyka, a interferenci **fonoprodukční**, která se projevuje při mluveném projevu, kdy mluvčí přenáší intonační a přízvukové návyky z mateřského jazyka do ruštiny (např. ruské *нууу* student vysloví bez změkčeného *н* a s netvrdým *š*) a může přetrvávat i do pozdějších stádií studia jazyka. Zvukovou interferenci můžeme zmírnit nebo odstranit pomocí nejrůznějších fonetických cvičení.

Obdobně J. Veselý (1985, 30) rozlišuje dva aspekty **interference grafické**. První se projevuje v začátcích výuky jazyka, kdy student pod vlivem grafického systému latinky vnímá písmena azbuky jako latinská (např. psané *нос* čte jako *noc*). V takovém případě jde o **grafopercepční interferenci**. Druhý aspekt grafické interference se projevuje při psaní, kdy student přenáší do azbuky latinská písmena (např. Brno napíše jako +*Врно* místo správného *Брно*). Jedná se o **interferenci grafoprodukční**. Sem patří i chyby vznikající nerespektováním slabik v ruštině (např. místo správného *летят* student napíše +*летѳат* pod vlivem českého -*ja-*, jakožto dvou písmen).

Třetím typem je **interference pravopisná** vznikající přenášením českého pravopisu do ruštiny (např. pod vlivem tvrdého -*y-* v českém slově *nohy* napíše student +*ногы* místo správného *ноги*). Kromě elementárních chyb u začínajících studentů se pravopisná interference velmi často objevuje i u pokročilých studentů (např. pod vlivem českého slova *kommunikace* napíše student v ruském *коммуникация* pouze jedno -*m-*).

Čtvrtým typem je **interference lexikální**, které se budeme věnovat v samostatné kapitole. Patří sem především problematika rusko-české homonymie (např. ruské slovo *дымка* český student chápe jako české *dýmka*, zatímco správný význam je *opar* či *mlha*, a českému *dýmka* odpovídá ruské *трубка*). Časté je přenášení slov a slovních spojení doslovným překladem z mateřštiny (např. spojení *silný čaj* přeloží český student jako +*сильный чай* místo *крепкий чай*) a rovněž přenášení afixů z mateřštiny do ruštiny (např. +*документарный* místo správného *документальный*). Velké množství lexikálních interferenčních chyb je způsobeno chybným pojetím sémantiky slova, kdy student mylně ztotožňuje význam ruského slova s jeho ekvivalentem v mateřštině (např. napíše místo *короткая стрижка волос* chybně +*краткая стрижка волос* pod vlivem českého výrazu *krátký*, v ruštině je ovšem nutné rozlišovat mezi výrazy *короткий* a *краткий*, neboť se od sebe liší sémantickým významem).

Interference morfologická spočívá v mylném přizpůsobování ruských tvarů slov odpovídajícím tvarům českým (např. *мы бежали вокруг +дому* místo *дома*). Jde zejména o chyby v rodě a čísle substantiv, chyby způsobené přenášením českých koncovek do ruštiny, či chyby v oblasti číslovek a zájmen.

Posledním typem je **interference syntaktická** projevující se přenášením českých struktur do ruštiny (např. *Вы очень +красива* místo *Вы очень красивы*) či chybnou

slovesnou či jmennou rekcí (např. *мы благодарили +спасителям* místo *мы благодарили спасителей*).

Interferenci dále dělíme na zjevnou a skrytou. **Zjevná interference** se projevuje zejména u začínajících studentů, kdy dochází ke zjevnému narušení jazykové normy vlivem mateřského jazyka (např. *я +рада читаю книги* namísto *я люблю читать книги*) zatímco **skrytá interference** není na první pohled tak patrná jako již zmíněná interference zjevná a projevuje se zpravidla u pokročilejších studentů, a to zejména při užívání prostředků, které jsou společné pro oba jazyky (synonymické výrazy). V takových případech si student z nabídky synonym k danému výrazu pravděpodobně vybere taková, která se svou strukturou podobají výrazům českým (např. z nabídky synonym ke slovu *уйти* jako *удалиться, покинуть, убраться, избежать, исчезнуть, отойти* či *отлучиться* bude český student pravděpodobně nejvíce inklinovat k výrazům *отойти* nebo *избежать*, jelikož se z výše uvedené nabídky slov nejvíce podobají výrazům českým).

Další dělení vymezuje interferenci obsahovou a formální. K **obsahové interferenci** dochází v případě, kdy se liší význam daného výrazu v ruštině a češtině (např. *война* – *+война /военная служба*; *закрытый* – *+закрытый /прикрытый*). Takový typ interference většinou vzniká v důsledku malé slovní zásoby. K **formální interferenci** dochází v případě, kdy je ruský výraz vyjádřen jiným slovním druhem než výraz český (např. *сazba daně* - *+ставка от налога /налоговая ставка*; *даňové úniky* - *+налоговые уклонения /уклонения от налогов*).

Odborníci v oblasti reálií E. M. Vereščagin a V. G. Kostomarov (1980) zavádí pojem **lingvozeměvědná interference**, ke které dochází v případě, kdy uživatel ruštiny přisuzuje ruským výrazům stejné lexikální pozadí (лексический фон) jako jejich ekvivalentům v češtině (např. v ruských reáliích je výrazem *студент* označován pouze student vysoké školy, zatímco v reáliích českých tak označujeme i studenta střední školy).

V. J. Rozencvejg (in M. Zatovkaňuk, 1979, 5) zavádí pojem „**třetí systém**“, kterým označuje ruštinu silně ovlivněnou češtinou (českou ruštinu). Jedná se o jakýsi kompromis mezi prvním systémem (češtinou jakožto mateřským jazykem) a druhým systémem (ruštinou), který vzniká právě v důsledku interference. Jedná se ovšem o systém deformovaný a neúplný. Pro pojem „třetí systém“ existuje termín *interlanguage*

(J. Veselý, 1985, 35). V následujících tabulkách uvádíme několik příkladů tzv. „třetího systému“ (J. Veselý, 1985, 34 – 35).

„Třetí systém“ jako výsledek mezijazykové interference.

1. systém (MJ)	2. systém (RJ)	3. systém
<i>sedím</i>	<i>я сижу</i>	<i>я сидим</i>
<i>в парку</i>	<i>в парке</i>	<i>в парку</i>
<i>dlouhý dopis</i>	<i>длинное письмо</i>	<i>долгое письмо</i>

„Třetí systém“ jako výsledek vnitrojazykové interference.

1. systém (RJ)	2. systém (RJ)	3. systém
<i>сухой, суше</i>	<i>плохой, хуже</i>	<i>плоше</i>
<i>слушать, слушаю</i>	<i>слышать, слышу</i>	<i>слышаю</i>
<i>станок, станки</i>	<i>ребёнок, ребята</i>	<i>ребёнки</i>

M. Zatovkaňuk (1979, 7) označuje chyby vznikající negativním transferem termínem **interferémy**. V. Bartoňová (J. Veselý, 1985, 17) rozlišuje tři stupně interferém. Interferémy 1. stupně narušují normativní správnost výpovědi, ale jinak nebrání porozumění (např. chybný výraz *я +писаю* místo správného *я пишу*). Interferémy 2. stupně již ztěžují pochopení výpovědi (např. řekneme-li *кабинет на первом этаже* a myslíme tím, že *kancelář se nachází v prvním patře*, informace je tím zkreslena, neboť ruský *первый этаж* odpovídá českému *přízemí*) a interferémy 3. stupně jsou závažnými chybami, které vedou k nedorozumění mezi mluvčím a adresátem (např. výraz *горкий суп* použitý chybně ve významu *horká polévka* adresát pochopí jako *hořká polévka*). Mezi jednotlivými stupni neexistuje přesná hranice.

Interference není jen čistě jazykovědným problémem, nýbrž se vzájemně prolíná s dalšími disciplínami, jakými jsou pedagogika či psychologie, a proto bývá předmětem studia i těchto oborů. Vztahem interference k jiným jazykovým disciplínám se budeme podrobněji zabývat ve třetí kapitole.

1.2 Příčiny interference

Češtinu a ruštinu spojuje společný praslovanský původ, což má za následek hojný výskyt interference, neboť nejvýrazněji se interference objevuje právě u blízké příbuzných jazyků. Přes mnoho podobností totiž najdeme mezi oběma jazyky spoustu rozdílů ve všech jazykových rovinách.

A. Šourková (1968a, 12) vymezuje dvě hlavní příčiny složitosti osvojování si cizího jazyka mimo území, na němž se cizím jazykem mluví. První příčinou je podle ní absence „neustálého působení prostředků daného jazyka na mozkovou kůru, které je předpokladem pro vytváření nové řečové soustavy.“ Druhou příčinu vidí v interferenci mateřského jazyka: „soustava dočasných spojů, vytvořená pro mateřský jazyk ztěžuje vytvoření nové soustavy spojů potřebných pro řeč v cizím jazyce. Zautomatizované řečové návyky z mateřského jazyka brzdí zautomatizování řečových návyků v jazyce, který si chceme osvojit.“ Jelikož spoj v mateřštině je mnohem silnější než nově vytvořený spoj v cizím jazyce, musí se tento nový spoj různými způsoby aktivně posilovat. Aby ale mohlo dojít k efektivnímu posílení tohoto nově vytvořeného spoje a tím i k eliminaci interference, musí si mozková kůra „vypracovat reakci pouze na jeden přesně vymezený podnět a utlumit odpověď na všechny blízké podněty.“ Na základě toho se A. Šourková domnívá, že „osvojování si blízké příbuzného jazyka je složitější než osvojování si jazyka nepříbuzného,“ a poukazuje na to, že „učí-li se žáci příbuznému jazyku, projevuje se u nich ve větší míře zapomínání, než učí-li se jazyku zcela cizímu. Tento jev lze vysvětlit tím, že vyhasínací útlum, který je příčinou zapomínání, se uplatňuje především v porušování jemnějších diferenciací.“

Jednou z dalších příčin výskytu interference je věk člověka, který si osvojuje cizí jazyk. Je totiž dokázáno, že čím později si člověk začne osvojovat cizí jazyk, tím více podléhá vlivu interference. V článku pojednávajícím o výsledcích výzkumu vztahu mezi věkem a možnou nejvyšší dosaženou úrovní výslovnosti cizího jazyka (T. Bongaerts, 1997, 2) autor zmiňuje tzv. kritické období, kterým je začátek puberty, konkrétně 12. rok věku. Výzkum vychází z hypotézy, že pokud se člověk začne učit cizí jazyk až po dosažení tohoto věku, nebude nikdy schopen dosáhnout výslovnosti na úrovni rodilého mluvčího. Nizozemští vědci provedli dva výzkumy, které by potvrdily nebo vyvrátily danou hypotézu. Výsledky výzkumu neprokázaly, že dosažení výslovnosti na úrovni rodilého mluvčího je po dosažení 12. roku věku nemožné, potvrdily ovšem, že tato věková hranice hraje při osvojování si výslovnosti důležitou roli. Výslovnosti na úrovni

rodilého mluvčího tedy lze dosáhnout i v případě, že se jazyku začneme učit až po 12. roku věku, je to ovšem spíše vyjímečný jev a vyžaduje značnou dávku sebedůvěry.

J. Veselý (1985, 99) za tuto kritickou věkovou hranici považuje 10. rok věku a domnívá se, že zejména po dosažení této hranice se výslovnostní návyky z mateřštiny projevují v mnohem větší míře. Výše zmíněné poznatky lze kromě fonetické stránky jazyka aplikovat i do ostatních jazykových plánů, z čehož můžeme konstatovat, že interference se projevuje ve větší míře u pozdních studentů jazyka.

Interference rovněž úzce souvisí se stádiem osvojování jevů jazyka, ve kterém se jedinec nachází. Při osvojování si základů jazyka se u jedince častěji vyskytuje interference zjevná a zároveň kladný přenos, kdy student těží z podobnosti mateřštiny a cizího jazyka (viz. kapitola 1.). V pokročilejším stádiu výuky, kdy už je student schopen vyvarovat se zjevných interferenčních chyb, začíná se u něj projevovat interference skrytá.

Důležitým faktorem ovlivňujícím výskyt interference může být také momentální psychický stav uživatele jazyka, či míra připravenosti projevu. „Je pochopitelné, že tlak větné struktury mateřského jazyka žákova na jeho jazykové povědomí je tím větší, čím je jeho projev svobodnější (volné vyprávění, dopis aj.). Zároveň poznamenává, že při systémové blízkosti obou jazyků je pro žáka přirozené vypomoci si mateřským jazykem tam, kde chybí potřebné jazykové dovednosti ruské.“ (A. Šourková – J. Zajíčková, 1968b, 5).

J. Veselý (1985, 36) dělí příčiny interference na **primární** a **sekundární**. K primárním příčinám řadí jazykové kontakty a nedokonalé ovládnutí jazyka, k příčinám sekundárním výše zmíněný psychický stav uživatele. Výše uvedené příčiny, jako věk člověka osvojujícího si cizí jazyk, stupeň výuky jazyka či stádium osvojování jevů, J. Veselý (1985, 40 – 41) označuje termínem dynamika interferenčních vlivů.

1.2.1 Problematika analogie

L. Rozkocová a M. Hančilová (in M. Zatovkaňuk, 1979, 60) definují analogii jako (částečnou) shodu či podobnost mezi danými předměty či jevy. Analogický způsob usuzování je založen na následujícím postupu uvažování: víme, že předmět X má vlastnosti A, B, C, D a předmět XY vlastnosti A, B, C. Logickým úsudkem tak dojdeme

k závěru, že i předmět XY má vlastnost D. Jelikož je ale takový úsudek založen pouze na hypotéze, musí být v logice podložen induktivním důkazem.

Při osvojování jazyka uživatel používá právě analogii, a to na všech úrovních jazykového systému. Při osvojování nového jevu se snaží najít podobnost mezi jevy již dříve osvojenými. Analogie tak může být jevem kladným, kdy je podobnost mezi danými jevy správná, nebo záporným, kdy si uživatel nově osvojovaný jev odvodí špatně a tím vytváří výše zmíněný „třetí systém“. S. Pit Corder (in M. Zatovkaňuk, 1979, 61) nazývá chyby, které vznikají vlivem analogie, jako projev vnitřního jazykového systému, který si student vytváří ve svém vědomí. Tento systém se postupně mění a zdokonaluje spolu s tím, jak se student zdokonaluje v osvojování jazyka.

Analogii dále dělíme na vnitrojazykovou a mezijazykovou (viz tabulky „*Třetí systém*“ jako *výsledek vnitrojazykové a mezijazykové interference*). Při osvojování příbuzného cizího jazyka se může projevat i tzv. *сверхдифференциация* – „naddiferenciace“ (M. Zatovkaňuk, 1979, 65), kdy student naopak předpokládá rozdíl ve formě, i když takový rozdíl neexistuje.

1.2.2 Problematika asociací

Pojem asociace chápeme jako dočasné nervové spojení mezi dvěma či více psychickými stavy či myšlenkami, které spolu navzájem nějakým způsobem souvisí, či jsou si podobné. Psychofyziologie¹ považuje za základ asociací podmíněný reflex. Zkoumání asociací je rovněž jedním z hlavních úkolů psycholingvistiky. Podstatou asociací se zabývali již ve starověku Platon a Aristoteles (M. Zatovkaňuk, 1979, 72). Aristoteles klasifikoval čtyři typy asociací, a sice asociace na základě podobnosti, časové blízkosti, posloupnosti a protichůdnosti.

V problematice jazykových kontaktů, zejména kontaktů mezi blízce příbuznými jazyky, se nejčastěji uplatňuje dělení na asociace na základě podobnosti (*ассоциацию по сходству*) a asociace na základě blízkosti (*ассоциацию по смежности*). Asociace jsou vysoce individuální jev, mohou být ovlivněny názory či zkušenostmi jedince.

¹ Obor zkoumající vztahy mezi psychologickými a fyziologickými procesy.

Asociace se hojně uplatňuje při osvojování abstraktních pojmů v cizím jazyce, u kterých je nutné zapojit představivost. Při zkoumání toho, v jakém pořadí a rozsahu by měla být probírána látka ve školách, se využívá tzv. asociačních experimentů (M. Zatovkaňuk, 1979, 77).

1.3 Vztah interference a jazykových disciplín

Jak jsme již zmínili výše, interference není pouze jazykovědným problémem, ale vzájemně se prolíná s dalšími disciplínami a vědními obory.

1.3.1 Interference a psycholingvistika

Ottova všeobecná encyklopedie (2003b, 278) definuje psycholingvistiku jako „psychologickou disciplínu na pomezí psychologie a lingvistiky, která se zabývá zkoumáním souvislostí mezi strukturou jazyka a lidským myšlením, respektive řečovými procesy.“

Zásadní význam při popisu psycholingvistických aspektů jazykové interference má mechanismus selektorů - *механизм селекторов* (M. Zatovkaňuk, 1979, 11), které při výběru vhodného slova či slovního spojení umožňují vyloučit nemožné varianty z pohledu daného jazyka. Při selhání tohoto mechanismu dochází například k nesprávnému užití paronym - v takovém případě se de facto jedná o asociaci na základě podobnosti. Především v začátcích osvojování jazyka často dochází k přenosu celé vnější podobnosti slova (např. *+цесма* místo *допоза*). J. Veselý (1985, 89) k této problematice dodává: „Žák považuje vyjadřovací systém svého mateřského jazyka za tak přirozený a obecně platný, že v jistém smyslu je „zajatcem mateřštiny“.“

Psycholingvistika se taktéž zabývá problematikou přenosu, přičemž rozlišuje tzv. proaktivní a retroaktivní přenos (J. Veselý, 1985, 41 – 42).

1.3.1.1 Proaktivní přenos

Princip proaktivního přenosu „je založen na tom, že materiál dříve osvojený ovlivňuje (kladně nebo záporně) osvojování a užívání blízkého materiálu pozdějšího.“ (J. Veselý, 1985, 42).

Kladný proaktivní přenos se uplatňuje při osvojování jevů v ruštině, které jsou blízké mateřštině, a sice v lexiku (např. *вчера, школа, кино*), morfologii a syntaxi. Proaktivní kladný přenos se projevuje rovněž ve vnitrojazykovém plánu působením analogie.

Záporný proaktivní přenos se uplaňuje ve všech jazykových plánech jako interference.

1.3.1.2 Retroaktivní přenos

„Tento přenos spočívá v tom, že později osvojené jevy ovlivňují (nejčastěji záporně) osvojování blízkých jevů, s nimiž se žák seznámil již dříve.“ (J. Veselý, 1985, 42). Uplatňuje se především ve vnitrojazykovém plánu. Žák zná například slovo *лист* a ví, že nominativ plurálu má tvar *листья*. Později se ale dozví, že se tento pád liší v závislosti na významu slova. Pokud se jedná o *list stromu*, zůstává tvar *листья*, pokud ovšem mluvíme o *listu papíru*, nominativ plurálu bude mít tvar *листы*. To vede k tomu, že žák začne mylně směšovat oba tvary a dochází tak k retroaktivnímu zápornému přenosu.

1.3.2 Interference a lingvistika

Ottova všeobecná encyklopedie (2003a, 554) definuje lingvistiku jako „nauku zkoumající přirozený jazyk, jeho systém, užívání a vztah k jiným jazykům. Zabývá se též tříděním jazyka a souvislostmi s jinými disciplínami.“ Lingvistika může být aplikována do praxe (např. psycholingvistika, sociolingvistika, neurolingvistika, překladatelství atd.).

Zatímco psycholingvistika se zabývá jazykovou interferencí v procesu tvorby promluvy, v lingvistickém plánu nás zajímá výsledek tohoto procesu, tzn. text v mluvené nebo psané podobě. Interference z pohledu lingvistiky se projevuje zejména v oblasti morfolgie a syntaxe.

1.3.3 Interference a sociolingvistika

Ottova všeobecná encyklopedie (2003b, 408) definuje sociolingvistiku jako „interdisciplinární obor analyzující vztahy mezi jazykovými a sociálními jevy. Zkoumá například jazykové vyjadřování v různých sociálních skupinách nebo odraz společenských změn v jazyce apod. Sociolingvistika užívá sociologické a jazykové metody.“

Podle M. Zatovkaňuka (1979, 45) výuka ruského jazyka v českých školách představuje jak sociální, tak sociolingvistický jev. Pronikání nenáležitých elementů českého jazyka do ruštiny označuje pojmem česko-ruská interference. Výsledkem takové interference může být výskyt čechismů v překladech z češtiny do ruštiny, který může vypovídat nejen o nedokonalém ovládní ruštiny, nýbrž i mateřštiny, v našem případě tedy češtiny. M. Zatovkaňuk (1979, 52) uvádí případ extrémní interference v případě ukrajinsko-ruského bilingvizmu, kdy není možné z textu poznat, zda jde o ruský text s velkým množstvím ukrajinismů či ukrajinský text nasycený rusismy.

Etnické mezijazykové vztahy se nejvíce projevují u blízkce příbuzných jazyků, zejména v případech, kdy dvě či více sousedních zemí mluví odlišnými jazyky, které se ale vzájemně ovlivňují z důvodu geografické blízkosti (např. běloruština a polština, ukrajinština a slovenština). Prvky jednoho jazyka pronikají do druhého nejprve v mluvené podobě, například prostřednictvím národnostních menšin, a dávají tak vzniknout místním dialektům. Teprve po dlouhodobém vlivu se mohou prvky jednoho jazyka dostat do psaného systému druhého jazyka, a to především přejímáním cizích slov (např. bulharština přejala z ruštiny mnoho termínů v oblasti vědy).

1.4 Interference v českém a ruském lexiku a slovtvorbě

1.4.1 Mezijazyková interference v českém a ruském lexiku

Problematika mezijazykové interference v lexiku bývá zkoumána ze třech hledisek, a sice z hlediska lingvistického, psycholingvistického a lingvisticko-metodického.

1.4.1.1 Lingvistické hledisko

Lingvistické pojetí chápe interferenci v lexiku jako narušení jazykové normy na lexikální úrovni jazykového systému (J. Zimová in M. Zatovkaňuk, 1979, 92). Lexikální jednotky² mají formální a obsahovou stránku. Jednotky, které mají stejnou nebo podobnou formální stránku, ale liší se svým významem, se nazývají mezijazyková paronyma³ a homonyma⁴. Předtím než přejdeme k jejich klasifikaci, si objasníme systémové vztahy v lexiku.

J. Veselý (in V. Cícha, 1982a, 180) se v kapitole *Slovní zásoba* zabývá porovnáním ruského a českého lexika. Píše: „V jazykové praxi (tj. v komunikaci) slovo vystupuje vždy v kontextu, v němž se realizuje jeden z možných významů slova.“ Mezi lexikálními jednotkami existují systémové vztahy, které jsou jednak paradigmatické, jednak syntagmatické. J. Zimová (in M. Zatovkaňuk, 1979, 94) charakterizuje **paradigmatický vztah** jako "vertikální" vztah ekvivalence ve formálním lingvistickém schématu struktury. Paradigmatické výrazy se mohou vzájemně nahrazovat, aniž dochází ke změně struktury, a proto jsou považovány za různé členy téže třídy. Taková třída se nazývá paradigma nebo také klasifikace. Podle J. Veselého (in V. Cícha, 1982a, 181) se lexikální jednotky v paradigmatickém plánu seskupují podle svého významu do tzv. sémantického pole, které můžeme chápat jakožto souhrn výrazů vztahujících se k určité sféře (např. *клѣн, дуб, сосна, ѣлка, яблоня*).

Naopak **syntagmatický vztah** J. Zimová (in M. Zatovkaňuk, 1979, 94) charakterizuje jako "horizontální" vztah ve formálním lingvistickém schématu struktury. Syntagmata koexistují jako různé prvky téže struktury. J. Veselý (in V. Cícha, 1982a,

² Slova a slovní spojení.

³ Slova graficky či foneticky podobná, ale lišící se významem.

⁴ Slova graficky či foneticky shodná, ale lišící se významem.

182) syntagmatické vztahy chápe jako „vztahy, jež vznikají vzájemným spojováním slov.“ (např. *лиственное дерево*).

Na základě výše zmíněných vztahů se rozlišují interferémy na úrovni paradigmatických vztahů a interferémy na úrovni syntagmatických vztahů. Zároveň rozlišujeme dva druhy mezijazykové interference lexika, a sice tzv. **formální mezijazykovou interferenci**, která se vyznačuje formální shodou nebo podobností českých a ruských lexikálních jednotek, a tzv. **obsahovou mezijazykovou interferenci** vyznačující se především podobností sémantické struktury českých a ruských lexikálních jednotek.

J. Zimová (in M. Zatovkaňuk, 1979, 95) rozlišuje následující druhy interferému z lingvistického hlediska:

Interferémy v rámci paradigmatických vztahů:

1. Formální interferémy

- a. Homonyma (např. *живот – břicho; život – жизнь*); J. Veselý (1985, 69) je dále dělí na:
 - i. Homonyma významově blízká (např. *стараться – starat se*);
 - ii. Homonyma významově zcela odlišná (např. *красный – krásný*);
 - iii. Homonyma s významem protikladným (např. *чёрствый – čerstvý*).
- b. Paronyma (např. *местность – krajina; містност – помещение*);
- c. Citátová slova (např. *centimetr - около 10 +центиметров /около 10 сантиметров*).

2. Obsahové interferémy

- a. Polysémantické interferémy (např. *celý - +Мир в целом мире /Мир во всем мире*).

Interferémy v rámci syntagmatických vztahů:

1. Formální interferémy v syntaktických spojeních (např. *богатý na vitamíny - +богатый на витамины /насыщенный витаминами*);

2. Obsahové interferémy v lexikálních spojeních (např. *vysoká škola* - +*высокая школа /высшее учебное заведение*);
3. Formální a obsahové interferémy v lexikálních spojeních (např. *hlavní město* - +*главный город /столица*).

1.4.1.2 Psycholingvistické hledisko

Psycholingvistika zkoumá interferenci jakožto proces, jehož výsledkem je narušení normy. Interferémy mohou vznikat již při formování mluveného projevu, v podobě sémantických představ, ve fázi vnitřního „programování“. V této fázi dochází k porovnávání slov, jejich významů a vztahů mezi nimi, ke zvážení synonymních a antonymních výrazů, a taktéž se uplatňuje princip asociace.

Psycholingvistika uplatňuje při zkoumání interference přímou a asociativní metodu. Při uplatňování přímé metody se mluvčí snaží odvodit význam neznámého slova z kontextu, zatímco asociativní metoda považuje slovo za stimul, který v mysli mluvčího vyvolá další slovo, které je tedy slovem asociativním. Takové slovo může být s původním slovem ve vztahu paradigmatickém i syntagmatickém. Potom hovoříme o paradigmatických a syntagmatických asociacích. V případě mezijazykové česko-ruské interference se uplatňují především asociace na základě podobnosti.

J. Zimová (in M. Zatovkaňuk, 1979, 100) rozlišuje následující druhy interferému z psycholingvistického hlediska: **interferémy na základě podobnosti významu slova**, které vznikají kvůli formální blízkosti výrazů (např. *я +запомнил русский словарь /забыл*); **interferémy na základě podobnosti obsahu slova** vznikající kvůli sémantické blízkosti výrazů (např. +*дорога к звездам открыта /путь*); a **interferémy na základě podobnosti jak významu, tak obsahu slova** (např. +*белый кофе /кофе с молоком*).

1.4.1.3 Lingvisticko-metodické hledisko

Lingvisticko-metodický aspekt vychází z principu, že interferémy nevznikají v podmínkách přirozených jazykových kontaktů, ale ve specifických podmínkách osvojování cizího jazyka.

Při osvojování lexikálních prostředků cizího jazyka se zaměřujeme na jejich postavení v systému daného cizího jazyka, ale také na jejich funkci při mluvení v daném cizím jazyce. Oba procesy probíhají na pozadí mateřského jazyka a zároveň v konfrontaci s ním. Lingvisticko-metodický aspekt zkoumání interference rovněž poukazuje na možné způsoby předcházení vzniku interference, kterými se budeme zabývat v praktické části této práce.

1.4.2 Vnitrojazyková interference v českém a ruském lexiku

Vnitrojazykovou interferenci v českém a ruském lexiku dělíme na formální a obsahovou. **Formální interference** se projevuje zejména v oblasti paronymie. Studenti zaměňují slova formálně blízká, avšak významově zcela odlišná (např. *оставить* – *остановить*). **Obsahová interference** je příčinou nerozlišování významově blízkých slov, která jsou však od sebe formálně odlišná (např. *государство* - *правительство*, *газета* – *журнал*).

V důsledku vnitrojazykové interference studenti často nerozlišují stylistickou hodnotu slov (J. Veselý in V. Cícha, 1982a, 187), jelikož jazykový cit se vyvíjí pozvolna. To má za následek výskyt vnitrojazykové interference i v pokročilém stádiu výuky ruského jazyka. Příkladem mohou být výrazy významově velmi podobné, avšak s různou stylistickou hodnotou (*конь* - *лошадь*, *родина* – *отечество*).

1.4.3 Mezijazyková a kombinovaná interference v české a ruské slovo tvorbě

V. Šimková (in M. Zatovkaňuk, 1979, 160) ve své stati „*Afixy ovlivněné češtinou*“ na základě výzkumu písemných prací českých žáků zkoumá vliv českých afixů na ruská afixiální slova. Podle tohoto vlivu dělí materiál na dvě skupiny. První skupinu tvoří případy, kdy použitím českého afixu vzniká slovo, které v ruštině existuje, ovšem s jiným významem (např. *+работник* pod vlivem českého *dělník* místo správného

рабочий). Druhá skupina představuje slova, která vznikají použitím českého afixu, ale v ruštině neexistují (např. *+социализм* pod vlivem českého *socialismus* místo správného *социализм*).

J. Jiráček (in M. Zatovkaňuk, 1979, 164) rozděluje mezijazykové a kombinované interferémy ve slovtvorbě následovně:

1. Mezijazykové interferémy

- a. Kořenových morfémů (např. *+остатный* pod vlivem českého *ostatní* místo *остальной*);
- b. Afixálních morfémů
 - i. Prefixální interferémy (např. *+неконечный* pod vlivem českého *nekonečný* místo *бесконечный*);
 - ii. Sufixální interferémy (např. *+машиностроительство* pod vlivem českého *strojírenství* místo *машиностроение*).

2. Kombinované interferémy

- a. Prefixální interferémy (např. *+предшкольный* místo *дошкольный* pod vlivem českého *předškolní* a zároveň pod vlivem dříve osvojených ruských přídavných jmen s prefixem *пред-*, jako *предвоенный*);
- b. Sufixální interferémy (např. *+документарный* místo *документальный* pod vlivem českého *dokumentární* a zároveň pod vlivem dříve osvojených ruských přídavných jmen se sufixem *-арный*, jako *легендарный* či *элементарный*).

1.4.4 Vnitrojazyková interference v české a ruské slovtvorbě

Vnitrojazyková interference v české a ruské slovtvorbě se projevuje v případech, kdy jsou slova s chybnými afixy tvořena v důsledku záměny správného afixu chybným, který v ruském systému sice existuje, ale do daného kontextu se nehodí.

V. Komová-Šimková (in M. Zatovkaňuk, 1979, 170) vychází ve své stati z konkrétního materiálu a vyvozuje, že chyb vznikajících vlivem vnitrojazykové interference je mnohem více než chyb, které vznikají vlivem interference mezijazykové. Je to dáno především tím, že na studenty více působí vliv mateřštiny, jakožto rodného,

dobře známého, jazyka. A. Šourková (1968a, 12) píše: „Spoj vytvořený v mateřštině je silnější než nově vytvořený spoj v cizím jazyce. Tento nový spoj je proto třeba všemožně posilovat.“

Níže uvádíme dělení vnitrojazykových interferencí ve slovtvorbě (V. Komová-Šimková in M. Zatovkaňuk, 1979, 170):

1. Prefixální interference

- a. Nesprávné spojení předpony a slovního základu (např. +*офотографировать* místo *сфотографировать*);
- b. Nesprávné užití předpony v kontextu.

2. Sufixální interference

- a. Nesprávné spojení přípony a slovního základu (např. +*американский* místo *американский*);
- b. Nesprávné užití přípony v kontextu.

1.5 Interference v gramatice

1.5.1 Mezijazyková interference v oblasti ruské morfologie

1.5.1.1 Interference v oblasti podstatných jmen

L. Rudolfová ve své stati *Межъязыковая интерференция в грамматике* (in M. Zatovkaňuk, 1979, 185) vyděluje nejčastější druhy interferencí při skloňování podstatných jmen. K těm dochází přizpůsobováním tvaru ruského podstatného jména tvaru jeho českého ekvivalentu (např. +у море místo у моря; +с директором místo с директором) nebo naopak snahou odlišit ruský tvar podstatného jména od českého, čímž vzniká tvar neodpovídající ani jednomu z jazyků (např. +материали, +школи). Vlivem mateřštiny dále často dochází k nesprávnému změkčení podstatného jména (např. +в Праге místo в Праге).

K chybám v kategorii rodu dochází u podstatných jmen, která mají v mateřském jazyce a jazyce cizím rozdílný rod (např. +красная трамвай místo красный трамвай).

Vlivem interference dochází k tvorbě chybných tvarů pomnožných a hromadných podstatných jmen. Existují následující případy:

- pomnožné podstatné jméno v češtině má v ruštině tvar jednotného čísla (např. českému *housle* odpovídá ruské *скрипка*);
- hromadné podstatné jméno v češtině má v ruštině tvar množného čísla (např. českému *kamení* odpovídá ruské *камни*);
- množné číslo podstatného jména v češtině je hromadným podstatným jménem v ruštině (např. českému výrazu *jahody* odpovídá ruský výraz *клубника*; *jedna jahoda* je potom *ягода клубники*);
- jednotné číslo podstatného jména v češtině je pomnožným podstatným jménem v ruštině (např. českému výrazu *smetana* odpovídá ruský výraz *сливки*).

1.5.1.2 Interference v oblasti přídavných jmen

K mezijazykové interferenci u přídavných jmen dochází nejčastěji přizpůsobováním tvaru ruského přídavného jména tvaru jeho českého ekvivalentu (např. *+главный* místo *главний*, *+ранный* místo *ранний*).

Při stupňování přídavných jmen nejčastěji dochází k chybnému užití syntetického superlativu pro význam komparativní (např. *+сильнейший* pod vlivem českého *silnější* místo správného *сильнее*).

1.5.1.3 Interference v oblasti zájmen

Podle L. Rudolfové (in M. Zatovkaňuk, 1979, 198) se interference češtiny u osobních zájmen projevuje především nesprávným užitím tvarů zájmen *+мне* a *+тебе* v dativu a akuzativu (např. *Ты +мне не видишь? Видел +тебе кто-нибудь?*) a tvaru *+ей* v dativu a akuzativu (např. *Без +ней мне очень грустно.*).

Nejrozšířenější interferérou u přivlastňovacích zájmen je chybné užití koncovky v nominativu a akuzativu plurálu. Tyto pády mají v ruštině, na rozdíl od češtiny, pouze jednu koncovku *-и* pro všechny rody a nerozlišuje se u nich životnost (např. *Где +твое учебники? +Мое тетради нет дома.*).

U zájmen ukazovacích vznikají interferémy stejného druhu jako u zájmen přivlastňovacích, konkrétně nesprávné užití koncovky v nominativu a akuzativu plurálu pod vlivem českých koncovek (např. *+Эты вопросы трудные.*). Dalším častou interferérou je používání zájmena *+тот* místo *+этот* (např. *+Того человека я не знаю.*).

U tázacích a vztažných zájmen se setkáváme s tvarem *+чим* zájmena *+что* (např. *С +чим ты играешь?*). Vliv české konstrukce *Čím chceš být?* je zřejmý v chybném překladu *+Чем ты хочешь быть?* namísto správného *кем*.

Nejrozšířenější interferérou u zájmen záporných je psaní dohromady po předložce (např. *Я +к никому не пойду.*).

1.5.1.4 Interference v oblasti číslovek

U složených číslovek základních a řadových dochází vlivem interference k chybnému skloňování (např. +к *пятьдесяти километрам*). Nepřímý vliv češtiny lze pozorovat v případě číslovky *tisíc* (+*тысяч тетрадей*). Uživatel jazyka přiřadí takovou číslovku k mužskému rodu a skloňuje ji podle měkkého vzoru (*несколько +тысячей тетрадей*). Jednou z nejčastějších chyb vznikajících pod vlivem mateřského jazyka je nesprávné užití koncovky *-и* v instrumentálu u základních číslovek (např. *с +тремя женщинами*).

1.5.1.5 Interference v oblasti sloves

Ruská slovesa představují pro české studenty asi největší problém. Interferenční vlivy se projevují ve značné míře v infinitivu, a sice neoznačováním měkkosti v infinitivním tvaru (např. +*делат*). Označení měkkosti bývá opomíjeno i ve tvarech rozkazovacího způsobu (např. +*оставте*).

V přítomném čase narážíme na deformaci samotného slovního základu u sloves (např. *мы +вставаем, он +узнавает*). V čase minulém se jedná o nadbytečné užití koncovky *-л* (např. *он +умерл*), vynechání přípony *-ну* u produktivních sloves (např. *она +крикла*), a naopak ponechání výše zmíněné přípony u sloves neproduktivních (např. *они +достигнули*).

V kategorii zvratnosti se setkáváme se dvěma základními skupinami chyb (A. Šourková – J. Zajíčková, 1968a, 46). První skupinu tvoří případy, kdy je sloveso v ruštině zvrtné a v češtině nezvrtné (např. českému *souhlasit* odpovídá ruské *согласиться*), a naopak, kdy je sloveso v ruštině nezvrtné a v češtině zvrtné (např. českému *dívat se* odpovídá ruské *смотреть*). Do druhé skupiny spadají chyby v slovesech co do zvratnosti shodných s češtinou. Prvním případem jsou slovesa zvrtná v ruštině i češtině, kdy studenti užívají forem nezvrtných místo zvrtných (např. +*встретить*), případem druhým jsou potom slovesa v obou jazycích nezvrtná, kdy studenti užívají forem zvrtných místo nezvrtných (např. +*кончиться*).

V kategorii slovesného vidu rozlišujeme dvě kategorie chyb (A. Šourková – J. Zajíčková, 1968a, 59). První kategorii tvoří takové chyby, kdy studenti užívají dokonavého vidu, jehož tvar je po formální stránce správný, avšak do kontextu náleží vid nedokonavý a naopak (např. *давать* místo *дать*). Druhá kategorie obsahuje po formální stránce chybně utvořené tvary sloves dokonavých i nedokonavých.

V kategorii slovesného rodu studenti nejvíce chybují při tvoření pasivní formy od sloves nedokonavých.

1.5.2 Mezijazyková interference v ruské syntaxi

1.5.2.1 Interference ve vyjádření pronominálního subjektu

V této kapitole vycházíme ze stati J. Zajíčkové *Chyby ve vyjádření pronominálního subjektu* (in A. Šourková – J. Zajíčková, 1968b, 9). Hlavní rozdíl v užívání pronominálního subjektu v češtině a ruštině vidí J. Zajíčková v tom, že zatímco v češtině je kontextuálně omezeno jeho vyjádření, v ruštině je tak omezeno jeho nevyjádření. Pronominální subjekt musí být v ruštině vyjádřen tehdy, pokud byl v předchozí větě předmětem, ve větě se jmenným přísudkem či po přechodníkové vazbě. Nejvíce dochází k chybnému vynechání pronominálního subjektu v minulém čase (např. *+Вернулся и заболел.*).

1.5.2.2 Interference ve vyjádření přísudku

Nejvíce komplikací představuje užití přísudku jmenného beze spony (L. Rudolfová in M. Zatovkaňuk, 1979, 215). Studenti pod vlivem češtiny často používají sponu *есть* (např. *Папа +есть дома.*). V případech, kdy je přísudek vyjádřen podstatným jménem, se interference češtiny projevuje zejména v užití instrumentálu místo nominativu v přísudku beze spony (např. *Петербург +культурным центром России.*), či naopak, chybným užitím nominativu místo instrumentálu (např. *Я надеюсь, что мы будем +друзья.*). Při vyjádření přísudku přídavným jménem studenti chybují v užití plného tvaru přídavného jména namísto tvaru jmenného (např. *Это упражнение +интересное.*).

V přísudku slovesném se interference projevuje ve volbě slovesného vidu. Studenti nesprávně používají místo nedokonavého vidu vid dokonavý v tzv. historickém přítentu (např. *После войны солдаты +вернулись домой.*), či při vyjádření opakujícího se děje (např. *Мама каждый день +купит газету.*). Značný problém představuje výběr správného tvaru z tzv. párových sloves pohybu v přísudku vyjádřeném slovesy pohybu. Velmi frekventovaná je záměna dvojice sloves *пойти* a *идти* (např. *Мы хотим +пойти в кино.*). Mezi další párová slovesa pohybu, ve kterých studenti často chybují, patří: *ехать - поехать*, *идти - ходить*, *ехать - ездить*, *прийти - приходиться* atd. (L. Rudolfová in M. Zatovkaňuk, 1979, 218).

Interferenční vliv češtiny pozorujeme v konstrukcích se slovesem *быть*, jehož použití se v obou jazycích výrazně liší (např. větu *был jsem koupit* český student přeloží jako *+я был купить* místo správného *я ходил покупать*). Podobným případem je sloveso *мít*. Studenti často užívají slovesa *иметь* místo vazby *у меня* (např. *Я +имею мужа.*).

1.5.2.3 Interference v užití záporu v ruštině

Ruský zápor představuje pro českého studenta nemalý problém. Je tomu tak zejména proto, že české záporce *ne* odpovídají v ruštině záporky dvě: *не* a *нет*. Tím dochází k záměně obou záporok a jejich chybnému užití ve větách. Setkáváme se jak s užitím záporky *нет* tam, kde patří *не* (např. *Это +нет правда.*), tak s opačným případem (např. *В городе +не больницы.*).

Další podstatný rozdíl mezi ruštinou a češtinou spočívá v užívání členského záporu v ruštině, zatímco v češtině se upřednostňuje zápor mluvnický. To vede především k takovým chybám, kdy se záporka *не* klade ke slovesu (např. *Я +не люблю мороженое, а печенье.*), či se student pod vlivem mluvnického záporu snaží vystihnout tento jev i v ruštině napsáním záporky *не* zvlášť (např. *+не возможно*).

1.5.2.4 Interference ve vyjádření předmětu

J. Zajíčková ve své stati *Interference ve vyjadřování ruského předmětu* (in A. Šourková – J. Zajíčková, 1968b, 56) konstatuje, že interferenční vlivy ve vyjádření předmětu působí zejména na špatný výběr pádu. Mohou nastat tři případy, a sice záměna

akuzativu a genitivu (např. *узнать +своих ошибок*), záměna dativu a předložkového genitivu (např. *+Ему умер nana.*), a záměna akuzativu a předložkového genitivu (např. *+Меня болит голова.*).

1.5.2.5 Interference ve vyjádření příslovečného určení

L. Rudolfová ve své stati *Interference v oblasti příslovečného určení* (in A. Šourková – J. Zajíčková, 1968b, 80) píše, že čeština a ruština se v mnohých případech jazykového vyjádření příslovečného určení shodují (např. *doma - дома, na stole - на столе, v sobotu - в субботу*), v mnohých případech se však liší. Tyto rozdíly je možné shrnout do tří druhů. Prvním druhem je situace, kdy je výraz v obou jazycích předložkový, ale tyto předložky se liší (např. *být ve výšce - находиться на высоте*). Dále je to situace, kdy je výraz v obou jazycích předložkový či bez předložky, liší se však v pádu (např. *večer - вечером, po doktorech - по докторам*) a do třetice je v jednom jazyce výraz bezpředložkový a v druhém s předložkou (např. *příští týden - на будущей неделе*).

1.5.2.6 Vliv českého slovosledu na písemný projev v ruštině

V této kapitole vycházíme z práce N. Turkové s názvem *O některých vlivech českého slovosledu na písemný projev v ruštině* (in A. Šourková – J. Zajíčková, 1968b, 97). Ve svém příspěvku zachycuje hlavní chyby, kterých se studenti dopouštějí pod mylnou představou, že čeština a ruština, jakožto slovanské jazyky, mají stejný slovosled. Jedná se zejména o chyby v postavení podmětu, přísudku a některých vedlejších členů.

Asi nejčastější jsou chyby v postavení podmětu a přísudku, přičemž vliv češtiny se projevuje v nesprávném umístění podmětu za přísudek (např. *Po tříměsíčním vyšetřování však oznámila policie některé závěry šetření. - Однако после трехмесячного расследования +сообщила милиция некоторые выводы.*). Ve větách s rozvitým přísudkem, který se skládá ze dvou sloves, v ruštině nelze vložit podmět mezi dva členy přísudku. V češtině tak učinit lze, což se opět odráží v ruském překladu (např. *Teprve ve stáří 2 – 3 měsíců se může dítě s úspěchem pokusit o uchopení chrastítka. - Только в возрасте 2 - 3 месяцев +может ребёнок питаться с успехом о схвачению погремушки.*).

Čeští studenti dále často chybují v postavení neshodného přívlastku, který má v českém slovosledu jiné postavení (např. *Na chodbách stojí postele pro lidi bez přístřeší.* - *В коридорах стоят кровати для людей бесприютных.*). N. Turková ve své stati (in A. Šourková – J. Zajíčková, 1968b, 101) dále píše: „*V ruštině je značně rozšířen genitiv přívlastňovací, který je přívlastkem neshodným. V češtině obvykle tyto přívlastky vyjadřující příslušnost k jedinci mají tvar přídavného jména přívlastňovacího a jsou proto shodné.*“ To se opět odráží v chybném překladu (např. *Dnes v divadle hrají Čajkovského operu.* - *Сегодня в театре идут Чайковского опера.*).

Ruský slovosled podrobně analyzuje ve své monografii z roku 1966 pražský rusista Přemysl Adamec.

1.5.2.7 Interference v ruském souvětí

Interferenční vlivy češtiny se projevují více v souvětí podřadném nežli v souvětí souřadném. V souvětí souřadném se nejvíce zaměňují české spojky *a, i, ale* a ruské *и, а, но*. Tak vznikají chyby v souvětích, jejichž druhá věta je protikladem věty první (např. *Раньше она его любила, +и потом ненавидела.*), či dochází k přenosu českého *a* do ruštiny (např. *Лара +а Ирина*).

K nejčastějším chybám v souvětí podřadném dochází záměnou podmínkové spojky *если* a částice *ли* v souvětí předmětovém (např. *Позвони мне, +если приедешь в город /приедешь ли ты в город.*). V souvětí podmínkovém se zaměňují spojky *когда* a *если*. Čeští studenti používají spojku *когда* pod vlivem českého *když*, avšak v ruštině má spojka *когда* pouze časový význam, ve významu podmínky musí být použito spojky *если* (např. *+Когда дал обещание, надо его выполнить / если ты дал.*). V souvětí účelovém se chybuje v užití indikativu místo infinitivu po spojení *чтобы* při stejném podmětě v obou větách daného souvětí (např. *Она приехала на вокзал пораньше, чтобы не +опоздала на поезд /чтобы не опоздать на поезд.*) a naopak, po slovesech smyslového vnímání (např. *видеть, слышать, чувствовать*) se chybně používá infinitivu místo vedlejší věty (např. *Я слышал бабушку +говорить /как бабушка говорит.*).

1.5.3 Vnitrojazyková interference v gramatice

Vnitrojazyková interference v gramatice je poněkud vzácnějším jevem než interference mezijazyková. L. Rozkocová ve své stati *Внутриязыковая интерференция в грамматике* (in M. Zatovkaňuk, 1979, 222) píše, že chyby způsobené vnitrojazykovou interferencí vznikají převážně v důsledku analogického přenosu poznatků, které však ještě nejsou dostatečně zafixovány v paměti.

U podstatných jmen se jedná zejména o chyby ve skloňování, kdy tvrdá podstatná jména studenti skloňují podle měkkého vzoru či naopak. V oblasti syntaxe studenti často používají genitiv plurálu u podstatných jmen neživotných tam, kde správně náleží forma akuzativu. To je zapříčiněno dříve osvojenými konstrukcemi s podstatnými jmény životnými (např. *Нам нужно купить +подарков.*).

2. PRAKTICKÁ ČÁST

2.1 Východiska analýzy jazykového materiálu

Výchozím jazykovým materiálem k analýze interferenčních chyb nám jsou překlady studentů katedry slavistiky Univerzity Palackého v Olomouci. Jedná se o překlady ze sociální a ekologické oblasti z předmětu Překlad odborného textu vyučovaného v rámci oboru Ruština se zaměřením na hospodářsko-právní a turistickou oblast.

Zjištěné interferenční chyby budeme klasifikovat podle jazykových plánů na chyby pravopisné, lexikální, morfologické, syntaktické a stylistické. Pro větší přehlednost uvádíme příklady v tabulkách, ve kterých předkládáme úryvek originálního textu, zjištěnou interferenční chybu v překladu, správnou variantu překladu, povahu interferenční chyby a typ interference. Danou klasifikaci vypracujeme odděleně pro překlady z ruštiny do češtiny a pro překlady z češtiny do ruštiny. Ke každé tabulce poskytneme samostatný komentář a vypracujeme frekvenční analýzu zjištěných interferenčních jevů v obou typech překladů. Posléze vypracujeme celkové vyhodnocení výsledků, které nám analýza přinesla.

2.2 Klasifikace interferenčních chyb podle jazykových plánů v překladech z ruštiny do češtiny

2.2.1 Pravopisné chyby

Co se týče interpunkce, zřejmě nejčastěji se setkáváme s nadbytečnými čárkami ve větě jednoduché (např. *Předal jí svůj občanský průkaz+, pro registraci trvalého bydliště na novém místě.*). Nejvíce rozšířeným interferenčním jevem u českých studentů, který je způsoben vlivem ruštiny, je oddělování vsuvek čárkami (např. *Nicméně+, statistiky jsou přesvědčivé.*). O něco méně se setkáváme s chybějícími čárkami v souvětí (např. *Jednou z oblastí, kde tento zločin probíhá+ je zastávka „Srp a kladivo“.*), což je ovšem způsobeno spíše nedostatečnou znalostí mateřštiny, než samotnou interferencí.

Mnoho chyb je způsobeno přenosem grafického systému ruštiny do češtiny (např. *seznámení +c komisí*) a chybnou transkripcí (např. *+Eleno Ivanovno* místo správného *Jelena Ivanovno* pod vlivem ruského *Елена Ивановна*). V pravopise malých a velkých písmen studenti chybují v názvech svátků, funkcí, států či historických událostí. Pod vlivem ruštiny dochází k chybnému psaní příslovcí zvlášť (např. *+z pravidla* místo správného *zpravidla* pod vlivem ruského *как правило*). V ruštině se před podřadnou spojkou *ли* nepíše spojovník, proto dochází k jeho vynechání i v češtině (např. *vynadá li mi maminka* místo správného *vynadá-li mi maminka* pod vlivem ruského *выругает ли меня мама*).

ORIGINÁLNÍ TEXT	INTERFERENCE ČHYBA V PŘEKladU	SPRÁVNÁ VARIANTA PŘEKladU	DRUH INTERFERENCE ČHYBY	TYP INTERFERENCE
<i>Дмитрий Медведев</i>	<i>Dmitrij +Medvjeděv</i>	<i>Dmitrij Medvěděv (Medvedev)</i>	Chybná transkripce	K
<i>...у миллионов людей имеются иные серьёзные проблемы.</i>	<i>...u +milionu lidí se navíc vyskytují i jiné vážné problémy.</i>	<i>...u miliónu lidí se navíc vyskytují i jiné vážné problémy.</i>	Přizpůsobení ruskému pravopisu	M
<i>С докладом о подготовке к празднованию...</i>	<i>+C přednáškou na téma příprav...</i>	<i>S přednáškou na téma příprav...</i>	Přenos grafického systému ruštiny do češtiny	M

<i>На единовременную выплату ко Дню Победы всем ветеранам..</i>	<i>... která je v Den + Vítězství dána všem veteránům,..</i>	<i>... která je v Den vítězství dána všem veteránům,..</i>	Psaní malých/velkých písmen v názvech svátků	M
<i>Министр здравоохранения...</i>	<i>... řekla + Ministryně zdravotnictví...</i>	<i>... řekla ministryně zdravotnictví...</i>	Psaní malých/velkých písmen v názvech funkcí	M
<i>... в Госдуме...</i>	<i>... ve + státní Dumě...</i>	<i>... ve Státní dumě...</i>	Psaní malých/velkých písmen v názvech prvků státní správy	K
<i>... и Арктической зоны РФ...</i>	<i>... a arktického pásma + ruské federace...</i>	<i>... a arktického pásma Ruské federace...</i>	Psaní malých/velkých písmen v názvech států	K
<i>... после Великой Отечественной войны...</i>	<i>... po Velké + Vlastenecké válce...</i>	<i>... po Velké vlastenecké válce...</i>	Psaní malých/velkých písmen v názvech historických událostí	M
<i>... в Люботине, Харьковской области.</i>	<i>... в Ljubotinu, + Žarkovské oblasti.</i>	<i>... в Ljubotinu, Charkovské oblasti.</i>	Záměna ruských písmen <i>ж</i> a <i>х</i> v důsledku jejich grafické podobnosti	V
<i>А между тем, в октябре 99-ого года,...</i>	<i>А + mezi tím v říjnu roku 1999...</i>	<i>А mezitím v říjnu roku 1999...</i>	Chybné psaní zvlášť, jedná se o příslovce, nikoliv o předložku a zájmeno	M
<i>Как рассматривалось это дело, вообще непонятно.</i>	<i>Как se projednával tento případ + je vskutku непонятно.</i>	<i>Как se projednával tento případ, je vskutku непонятно</i>	Chybí čárka v souvětí	K
<i>Тяжбы не замедлили сказаться на состоянии здоровья, превратив Денисенку в инвалида уже 1-ой группы.</i>	<i>То + že spory neustaly + se проjevilo на zdravotním статусу Денисенка, který se již stal инвалидом первой группы.</i>	<i>То, že spory neustaly, se проjevilo на zdravotním статусу Денисенка, který se již stal инвалидом первой группы.</i>	Chybí oddělení vedlejší věty čárkami z obou stran	V

<i>Как следует из доклада, сегодня дети фактически несут имущественную и моральную ответственность за...</i>	<i>Podle zprávy+, děti dnes ve skutečnosti nesou majetkovou a morální odpovědnost za...</i>	<i>Podle zprávy děti dnes ve skutečnosti nesou majetkovou a morální odpovědnost za...</i>	Nadbytečné čárky ve větě. V češtině se nejedná o vsuvku, proto neodděluje čárkou	M
<i>Выкарабкаться из злополучного круга помог случай.</i>	<i>Náhoda jí pomohla+, vyhrabat se z tohoto začarovaného kruhu.</i>	<i>Náhoda jí pomohla vyhrabat se z tohoto začarovaného kruhu.</i>	Nadbytečná čárka v jednoduché větě	K
<i>...чтобы не один пенсионер в России не получал меньше прожиточного минимума.</i>	<i>...aby žádný důchodce v Rusku nedostával méně +, než životní minimum.</i>	<i>...aby žádný důchodce v Rusku nedostával méně než životní minimum.</i>	Nadbytečná čárka, před podřadící spojkou než se čárka v ČJ nepíše	M
<i>Беспризорные дети проводят ночь на вокзалах, а днем просят милостыню или сбывают вещи.</i>	<i>Děti bez domova tráví noc na nádražích+, a ve dne žebrají nebo prodávají věci.</i>	<i>Děti bez domova tráví noc na nádražích a ve dne žebrají nebo prodávají věci.</i>	Nadbytečná čárka před spojkou a při stejných podmínkách v souvětí	M
<i>Преобладающее у многих детей чувство - это не страх,...</i>	<i>Převládajícím pocitem u většiny dětí+ – není strach,...</i>	<i>Převládajícím pocitem u většiny dětí není strach,...</i>	Ponechání pomlčky, která je v češtině neadekvátní, neboť ji nahrazuje sloveso	M
<i>...отправят ли его домой...</i>	<i>...+bude li послан domů...</i>	<i>...bude-li послан domů...</i>	Vynechání spojovníku před podřadnou spojkou –li	M

2.2.2 Lexikální a lexikálně-morfologické chyby

Jednou z nejčastějších chyb v lexikální rovině je neadekvátní překlad, kdy význam přeloženého výrazu neodpovídá originálu (např. v *domovních* +*podchodech* místo správného *u domovních vchodů* pod vlivem ruského *в подъездах домов*). Také jsme se setkali s lexikálně-morfologickými chybami, konkrétně záměnou homonym na základě jejich formální podobnosti (např. +*vyšší vzdělání* místo správného *высокошкольскé*

vzdělání pod vlivem ruského *высшее образование*). Klasickou chybou studentů je záměna ruských předložek *до* a *на* (např. *výdaje se zvýšili +do 30 %* místo správného *на 30 %* pod vlivem ruského *объем расходов выросл до 30 %*).

ORIGINÁLNÍ TEXT	INTERFERENCE ČNÍ CHYBA V PŘEKladU	SPRÁVNÁ VARIANTA PŘEKladU	DRUH INTERFERENCE ČNÍ CHYBY	TYP INTERFERENCE
<i>Между безнадзорностью и беспризорностью существует прочная связь.</i>	<i>Mezi nedostatkem dozoru a +nedostatkem dohledu existují silné vazby.</i>	<i>. Mezi nedostatkem dozoru a bezdomovectvím existují silné vazby.</i>	Neadekvátní překlad, význam přeloženého výrazu neodpovídá originálu	K
<i>Среди беспризорников много "бегунков" - тех, кто предпочёл смыться из детского дома или семьи...</i>	<i>Mezi bezdomovci je mnoho +„běžců“ – jsou to ti, kteří dali přednost útěku z dětského domova nebo rodiny...</i>	<i>Mezi bezdomovci je mnoho malých uprchlíků – jsou to ti, kteří dali přednost útěku z dětského domova nebo rodiny...</i>	Doslovný překlad výrazu na místě, kde je vhodnější užít volný překlad	M
<i>Мы стремимся к европейскому уровню пенсий.</i>	<i>Snažíme se o evropskou úroveň +penzí.</i>	<i>Snažíme se o evropskou úroveň důchodů.</i>	Výraz <i>penze</i> je polysémantický, proto by měl být nahrazen konkrétnějším výrazem, v tomto případě výrazem <i>дůход</i> .	M
<i>Употребление наркотиков стало нормой,...</i>	<i>Užívání drog se stalo +normou...</i>	<i>Užívání drog se stalo zvykem...</i>	Neadekvátní doslovný překlad, je třeba najít vhodnější výraz	M
<i>Только в 2003 году были лишены родительских прав 32 600 родителей...</i>	<i>+Až v roce 2003 bylo zbaveno rodičovských práv 32 600 rodičů...</i>	<i>Pouze v roce 2003 bylo zbaveno rodičovských práv 32 600 rodičů...</i>	Výběr nevhodného českého výrazu pro překlad ruského polysémantického výrazu	V

<i>...против выросших в 2011 году до 34 % страховых взносов,...</i>	<i>...proti pojistnému, které se v roce 2011 zvýšilo +do 34 %,...</i>	<i>...proti pojistnému, které se v roce 2011 zvýšilo na 34 %,...</i>	Záměna předložek <i>до</i> a <i>на</i>	M
<i>...то волей-неволей запоминаешь то, что написал.</i>	<i>...tak chtě nechtě +zapomínáš to, co jsi napsal.</i>	<i>...tak si chtě nechtě zapamatovááš to, co jsi napsal.</i>	Lexikálně-morfologická chyba - záměna homonym na základě jejich formální podobnosti	M

2.2.3 Morfologické chyby

Nejvíce chyb v oblasti morfologie se objevuje při skloňování podstatných jmen, konkrétně dochází k přizpůsobení rodu českého podstatného jména jeho ruskému ekvivalentu (např. *stránky s výpiskami* místo správného *stránky s výpisky* pod vlivem ruského *странички с выдержками*) či k přenesení tvaru ruského podstatného jména do češtiny (např. *+alcoholism* místo správného *alcoholismus* pod vlivem ruského *алкоголизм*).

U přídavných jmen se nejvíce chybuje v jejich stupňování, kdy studenti překládají superlativ jakožto komparativ (např. *+krásnější* místo správného *nejkrásnější* pod vlivem ruského *красивейший*).

ORIGINÁLNÍ TEXT	INTERFERENCE ČHYBA V PŘEKLADU	SPRÁVNÁ VARIANTA PŘEKLADU	DRUH INTERFERENCE ČHYBY	TYP INTERFERENCE
<i>Видимо их не нашлось у В. Сависько - уполномоченног о по правам человека в РК,...</i>	<i>Zřejmě se nenašly u +V. Savičko – ombudsman RK,...</i>	<i>Zřejmě se nenašly u V. Savička – ombudsmana RK,...</i>	Chybné skloňování - ponechání nominativu u podstatného jména	V
<i>...показывают отличнейшие результаты.</i>	<i>...předvádějí +lepší výsledky.</i>	<i>...předvádějí nejlepší výsledky.</i>	Chybný překlad superlativu přídavného jména komparativem	M

<i>...можно будет обменять на более полезные для вас вещи.</i>	<i>...můžete vyměnit za věci, které jsou pro vás +více vhodné.</i>	<i>...můžete vyměnit za věci, které jsou pro vás vhodnější.</i>	Užití analytického tvaru českého komparativu přídavného jména místo správného syntetického	M
<i>...апробированная в середине 2000-х годов в Тюмени.</i>	<i>...schválena v polovině roku 2000 v +Tjumeni.</i>	<i>... schválena v polovině roku 2000 v Tjumeni.</i>	Chybné skloňování podstatného jména v důsledku záměny rodu ženského za mužský či v důsledku záměny grafických systémů	K
<i>...чтобы узнать правду о действии наркотиков на организм...</i>	<i>...aby člověk zjistil příčiny vlivu drog na +organism.</i>	<i>...aby člověk zjistil příčiny vlivu drog na organismus.</i>	Přizpůsobení českého tvaru podstatného jména ruskému	M
<i>В некоторых местах даже были вклеены дополнительные странички с выдержками.</i>	<i>Na některá místa byly dokonce vlepены doplňující stránky s +výpiskami.</i>	<i>Na některá místa byly dokonce vlepены doplňující stránky s výpisky.</i>	Přizpůsobení rodu českého podstatného jména jeho ruskému ekvivalentu	M
<i>Здравствуйте, Александр Дмитриевич.</i>	<i>Dobrý den, +Alexandre Dmitrijeviči.</i>	<i>Dobrý den, Alexandře Dmitrijeviči.</i>	Není změkčená kmenová souhláska ve vokativu	K

2.2.4 Syntaktické chyby

Chyby v syntaxi pozorujeme především při nedodržení shody přísudku s podmětem (např. *když +začali tát ledovce* místo správného *když začaly tát ledovce* pod vlivem ruského *когда ледники стали таять*). Takový typ chyby může být zároveň chápán jako pravopisná chyba zapříčiněná neznalostí syntaktických pravidel. Častou chybou je nesprávný slovosled v české větě způsobený ruským slovosledem (např. *které +dávají jim možnost rozkvést* místo správného *které jim dávají možnost rozkvést* pod vlivem ruského *которые дают им возможности расцвести*).

Větnou skladbu ovlivňuje převedení ruské předložky v příslovečném určení do češtiny (např. *posílají je +v domovy* místo správného *posílají je do domovů* pod vlivem ruského *их направляют в приюты*) či užití chybného pádu při vyjadřování přísudku. (např. *takový druh pomoci je +výhodným* místo správného *такový вид помощи является выгодным*). Nesprávným skloňováním přídavného jména slovesného dochází vnitrojazykovou interferencí k narušení syntaktické vazby (např. *помощь детям +utíkajících* z místo správného *помощь детям утíkajícím*).

Pod vlivem ruštiny studenti používají v českém překladu členský zápor, který je typický pro ruštinu a v češtině musí být nahrazen záporem mluvnickým (např. *Tento počet se zmenšil +ne kvůli tomu, že* místo správného *Tento počet se nezmenšil kvůli tomu, že* pod vlivem ruského *Данный показатель снизился не из-за того, что*).

ORIGINÁLNÍ TEXT	INTERFERENCE ČHYBA V PŘEKLADU	SPRÁVNÁ VARIANTA PŘEKLADU	DRUH INTERFERENCE ČHYBY	TYP INTERFERENCE
<i>...в работе с иногородними беспризорными и безнадзорными детьми в городе Москве.</i>	<i>...při práci s dětmi bez rodičů a dětmi +žijících na ulicích v Moskvě.</i>	<i>...při práci s dětmi bez rodičů a dětmi žijícími na ulicích v Moskvě</i>	Chybné skloňování přídavného jména slovesného – nedodržení syntaktické vazby	V
<i>...или определяют его в сиротское учреждение.</i>	<i>...nebo jej pošlou +v dětský domov.</i>	<i>...nebo jej pošlou do dětského domova.</i>	Chybné užití předložky <i>v</i> v příslovečném určení místa pod vlivem ruské předložky <i>в</i>	M
<i>А буде те люди...впредь обявятся на Москве...</i>	<i>А pokud se objeví +на Moskvě,...</i>	<i>А pokud se objeví в Moskvě,...</i>	Chybné užití předložky <i>на</i> v příslovečném určení místa pod vlivem ruské předložky <i>на</i>	M

<i>Территория, где их прикармливают, становится потенциально опасной.</i>	<i>Teritorium, které si přivlastňují, je potenciálně +nebezpečným.</i>	<i>Teritorium, které si přivlastňují, je potenciálně nebezpečné.</i>	Chyba ve vyjádření přísudku – chybně použit instrumentál místo nominativu	M
<i>... в незаконном миграционном потоке в США доля жителей Мексики составляет 56 процентов.</i>	<i>...mezi nezákonnými přistěhovalci v USA +Mexičané činí 56 %.</i>	<i>...mezi nezákonnými přistěhovalci v USA činí Mexičané 56 %.</i>	Chybný slovosled – vliv ruského slovosledu na český	M
<i>Данный показатель снизился не из-за того, что проблема потеряла свою актуальность, просто её слегка потеснили другие бытовые и материальные трудности.</i>	<i>Tento počet se zmenšil +ne kvůli tomu, že problém ztratil svou aktuálnost, jen jej lehce potlačily jiné každodenní problémy.</i>	<i>Tento počet se nezmenšil kvůli tomu, že problém ztratil svou aktuálnost, jen jej lehce potlačily jiné každodenní problémy.</i>	Užití členského záporu v češtině místo správného mluvnického	M
<i>...к действиям мошенников и злоупотреблениям чиновников добавились ещё и возможности нового законодательства.</i>	<i>...se k činnosti podvodníků a zneužívání byrokratické moci +přidali ještě možnosti nové legislativy.</i>	<i>...se k činnosti podvodníků a zneužívání byrokratické moci přidaly ještě možnosti nové legislativy.</i>	Nedodržení shody přísudku s podmínkem	K

2.2.5 Stylistické a syntakticko-stylistické chyby

Stylistická rovina jazyka je velmi těsně spjata s ostatními jazykovými rovinami, se kterými se vzájemně prolíná, proto nám občas činilo potíže rozeznat, kdy se jedná pouze o stylistickou chybu v překladu, a kdy už byla narušena jazyková norma. Přesto jsme se rozhodli zařadit do samostatné kategorie několik stylistických jevů, které sice nejsou gramaticky či lexikálně chybné, bylo by ovšem v takovém případě vhodnější užít jiného výrazu či vazby.

Jednou z nejméně výraznějších stylistických chyb je přeložení stylisticky neutrálního či spisovného ruského výrazu výrazem v češtině hovorovým (např. neutrální podstatné jméno *врач* přeložíme hovorovým výrazem +*doktor* místo spisovného *lékař*). Časté je nadbytečné užití pronominálního subjektu v české větě (např. *že se za to nemusí obviňovat, a že +oni nemůžou všechno změnit* místo správného *že se za to nemusí obviňovat, a že nemůžou všechno změnit* pod vlivem ruského *что они не должны себя за это винить, и что они не могут всё изменить*). Dalším stylistickým nedostatkem je užití nevhodného českého ekvivalentu k ruskému polysémantickému slovu (např. *количество иммигрантской рабочей силы* je často překládáno jako +*množství přistěhovalecké pracovní síly* místo správného *počet přistěhovalecké pracovní síly*). Syntakticko-stylistickou chybou je užití neshodného přívlastku místo vhodnějšího přívlastku shodného (např. +*prezident Ruska* místo vhodnějšího *ruský prezident* pod vlivem ruského *Президент России*).

ORIGINÁLNÍ TEXT	INTERFERENČNÍ CHYBA V PŘEKLADU	SPRÁVNÁ VARIANTA PŘEKLADU	DRUH INTERFERENČNÍ CHYBY	TYP INTERFERENCE
<i>По данным Главного контрольного управления Президента России,...</i>	<i>Podle údajů Hlavního kontrolního úřadu +prezidenta Ruska...</i>	<i>Podle údajů Hlavního kontrolního úřadu ruského prezidenta...</i>	Syntakticko-stylistická chyba - užití neshodného přívlastku místo vhodnějšího přívlastku shodného	M
<i>Управляющий делами Президента Владимир Кожин.</i>	<i>Vladimír Kožin, +vedoucí správy nad prezidentem.</i>	<i>Vladimír Kožin, šéf správy moskevského Kremli.</i>	Překlad zkresluje obsah sdělení	K
<i>...руководитель Минрегионразвития Виктор Басаргин.</i>	<i>...vedoucí Svazu regionálního +rozvíjení Viktor Basargin.</i>	<i>...vedoucí Svazu regionálního rozvoje Viktor Basargin.</i>	Výraz <i>rozvíjení</i> můžeme použít ve významu <i>rozvíjení květu</i> , do našeho kontextu se nehodí	M
<i>И мне хочется, чтобы рассказ об этом предательстве..</i>	<i>A chci, aby tato +povídka o zradě...</i>	<i>A chci, aby tento příběh o zradě...</i>	Chybný překlad ustáleného slovního spojení	K

<i>...успела оформить развод в Элистинском городском суде и вернуть добрачную фамилию Калинина.</i>	<i>...stihla vyřídít rozvod u Elistinského městského soudu a +přijala jméno za svobodna Kalininová.</i>	<i>...stihla vyřídít rozvod u Elistinského městského soudu a přijmout zpět své dívčí jméno Kalininová.</i>	Chybná větná konstrukce	K
<i>Многосистемность поражений дает возможность врачам всех специальностей ...</i>	<i>Četnost onemocnění umožňuje +doktorům všech specializací...</i>	<i>Četnost onemocnění umožňuje lékařům všech specializací...</i>	Překlad stylisticky neutrálního ruského výrazu nespisovným výrazem	M
<i>Большая часть наиболее работоспособного населения страны оказалась за гранью выживания.</i>	<i>Většina praceschopných obyvatel se ocitla +za hranicí nutné k přežití.</i>	<i>Většina praceschopných obyvatel se ocitla na hranici samotného přežití.</i>	Nehodící se předložková vazba	M
<i>Были уничтожены объекты социально-культурного назначения.</i>	<i>Byly zničeny objekty sociálního a kulturního +určení.</i>	<i>Byly zničeny objekty sloužící k sociálním a kulturním účelům.</i>	Stylisticky nevhodná větná konstrukce, doslovný překlad	M
<i>...таковых детей на сегодняшний день уже 2,17 % от общего количества.</i>	<i>...takových dětí je dnes už 2,17 % z celkového +množství.</i>	<i>...takových dětí je dnes už 2,17 % z celkového počtu.</i>	Užití nevhodného českého ekvivalentu k ruskému polysémantickému u slovu	M
<i>Все мы видели много американских фильмов.</i>	<i>+Мы všichni jsme viděli spoustu amerických filmů.</i>	<i>Všichni jsme viděli spoustu amerických filmů.</i>	Nadbytečné užití pronominálního subjektu	M
<i>...их ребёнок из-за постоянных пропусков может бросить тень на имидж школы.</i>	<i>...že jejich dítě může kvůli časté absenci +zanechat stín na pověsti školy.</i>	<i>...že jejich dítě může kvůli časté absenci neblaze ovlivnit pověst školy.</i>	Doslovný překlad frazeologismu	M

<i>Из-за их равнодушия она вот-вот вновь станет бомжем.</i>	<i>+Díky jejich lhostejnosti se z ní co nevidět znovu stane bezdomovec.</i>	<i>Kvůli jejich lhostejnosti se z ní co nevidět znovu stane bezdomovec.</i>	Nevhodné užití výrazu <i>díky</i> ve větě s negativním zabarvením	M
---	---	---	--	---

2.3 Klasifikace interferenčních chyb podle jazykových plánů v překladech z češtiny do ruštiny

2.3.1 Pravopisné chyby

Stejně jako v překladech z ruštiny do češtiny dělá studentům největší potíže interpunkce. Vlivem češtiny, kde vsuvky čárkami zpravidla neodělujeme, dochází k takovému jevu i v ruštině (např. *бомжи +конечно+ не игнорированы правительством* místo správného *бомжи, конечно, не игнорированы правительством* pod vlivem českého *bezdomovci ovšem nejsou vládou přehlíženi*). Druhou nejčastější chybou v interpunkci je absence čárky v souvětí (např. *когда им было 11 месяцев+ их отец снова женился* místo správného *когда им было 11 месяцев, их отец снова женился*), a dále neodělení přídavného jména slovesného čárkami (např. *число проблем+ вызванных алкоголем+ составляло* místo správného *число проблем, вызванных алкоголем, составляло* pod vlivem českého *množství problémů způsobených alkoholem činilo*). O něco méně časté je nepoužití čárky při srovnávání (např. *более случаев+ чем раньше* místo správného *более случаев, чем раньше* pod vlivem českého *více případů než dřív*).

Dalším problémem je psaní malých a velkých písmen v názvech států a národností (např. *Российская +федерация* místo správného *Российская Федерация* pod vlivem českého tvaru *Ruská federace*) a přenos českého grafického systému do ruštiny (např. *+экономический* místo správného *экономический*). Dále se jedná o pravopis *и/ы* (např. *+воронежский* místo správného *воронежский* pod vlivem českého *voroněžský*), *з/с* (např. *+способ* místo správného *способ* pod vlivem českého *způsob*), *о/а* (např. *+Евросоюз* místo správného *Евросоюз*). Problémy taktéž činí pravopis *н/nn* u přídavných jmen. V plném tvaru studenti píší *н*, tam kde patří *nn* (např. *+измученый* místo správného *измученный*) a naopak ve jmenném tvaru přídavného jména ponechávají *nn* (např. *она +настроена* místo správného *она настроена*).

Vlivem ruštiny dochází k vynechání měkkého znaku ve slově (např. *+идеальный* místo správného *идеальный*) či naopak jeho nadbytečnému užití (např. *выплата пособий +получателям* místo správného *выплата пособий получателям*).

S ostatních chyb, které se vyskytovaly spíše výjimečně, si pro představu uvedme přizpůsobení tvaru ruského slova češtině (např. *+приятый* místo správného *приятый*

pod vlivem českého přijatý) nebo chybné psaní odděleně (např. +так же místo správného также).

ORIGINÁLNÍ TEXT	INTERFERENCEČNÍ CHYBA V PŘEKLADU	SPRÁVNÁ VARIANTA PŘEKLADU	DRUH INTERFERENCEČNÍ CHYBY	TI
<i>V České republice...</i>	<i>В Чешской +республике...</i>	<i>В Чешской Республике...</i>	Psaní malého písmena v názvu státu	M
<i>Slováci jsou naopak spolu s...</i>	<i>Наоборот +Словаки вместе с...</i>	<i>Наоборот словаки вместе с...</i>	Psaní velkého počátečního písmena u národnosti v ruštině	M
<i>Česká obchodní inspekce</i>	<i>+Чешская торговая инспекция</i>	<i>Чешская торговая инспекция</i>	Vynechání písmene pod vlivem češtiny	M
<i>...na sociowebu Sociologického ústavu AV.</i>	<i>...на социосайте Института социологии +АВ.</i>	<i>...на социосайте Института социологии АН.</i>	Přepis české zkratky do azbuky. Ruský překlad akademie věd je <i>академия наук</i> , proto musíme použít zkratku <i>АН</i>	M
<i>Vláda ČSSD</i>	<i>Правительство +ЧССД</i>	<i>Правительство Чешской социал-демократической партии</i>	Přepis české zkratky do azbuky, lze přepsat, ovšem s vysvětlením v závorce	M
<i>...mezi skupinami obyvatel ohroženými bezdomovectvím ...</i>	<i>...между группами граждан, находящихся под +угрозой...</i>	<i>между группами граждан, находящихся под угрозой...</i>	Přenos grafického systému češtiny do ruštiny	M
<i>Pouze u koupelové soli byli tajemní.</i>	<i>Только в +случае ароматической соли были таинственными</i>	<i>Только в случае ароматической соли были таинственными</i>	Chybné přenesení fonému do grafické podoby	M
<i>Na rozdíl od západních tradic...</i>	<i>В отличие +од западных традиций...</i>	<i>В отличие от западных традиций...</i>	Přenos české předložky <i>od</i> do ruštiny	M

<i>...sekundární chronická onemocnění.</i>	<i>...вторичные +хронические заболевания.</i>	<i>...вторичные хронические заболевания.</i>	Psaní <i>ы</i> místo <i>и</i>	M
<i>Обыikle se to projevuje veselým výrazem v obličeji.</i>	<i>Обычно это проявляется +веселим выражением на лицу.</i>	<i>Обычно это проявляется веселым выражением на лицу.</i>	Psaní <i>и</i> místo <i>ы</i>	V
<i>...začíná křičet, zpívat, nedbá na své okolí.</i>	<i>...начинает кричать, петь, не +обращая внимания на свое окружение.</i>	<i>...начинает кричать, петь, не обращая внимания на свое окружение.</i>	Psaní <i>и</i> místo <i>и</i>	V
<i>...zveřejnili zprávu o stavu drogové problematiky...</i>	<i>...опубликовали сообщение о +состоянии проблематики наркотиков...</i>	<i>...опубликовали сообщение о состоянии проблематики наркотиков...</i>	Psaní <i>а</i> místo <i>о</i>	M
<i>...,pro srovnání v roce 1999 to byly 4 miliony.</i>	<i>...,для +сравнения, в 1999 году 4 млн.</i>	<i>...,для сравнения, в 1999 году 4 млн.</i>	Psaní <i>о</i> místo <i>а</i>	M
<i>...ohroženými bezdomovectvím ...</i>	<i>...под угрозой +бесдомности..</i>	<i>...под угрозой бесдомности...</i>	Užití předpony <i>бес</i> místo <i>без</i>	K
<i>Nestátní neziskové organizace</i>	<i>Негосударствен ные +безприбыльны е организации</i>	<i>Негосударствен ные бесприбыльные организации</i>	Užití předpony <i>без</i> místo <i>бес</i>	M
<i>Nezaměstnanost</i>	<i>+Безработница</i>	<i>Безработица</i>	Nadbytečná souhláska <i>н</i> v podstatném jménu pod vlivem češtiny	M
<i>Alkoholismus</i>	<i>+Алкоголисм</i>	<i>Алкоголизм</i>	Psaní souhlásky <i>с</i> pod vlivem češtiny	M
<i>Konzultace</i>	<i>+Конзультации</i>	<i>Консультации</i>	Psaní souhlásky <i>з</i> pod vlivem češtiny	M
<i>Opilství</i>	<i>+Пиянство</i>	<i>Пьянство</i>	Přizpůsobení českému <i>pijanství</i>	M
<i>Nakráčeli do restaurace, kde se najedli a napili.</i>	<i>Вошли в ресторан, +где насытились и напились.</i>	<i>Вошли в ресторан, где насытились и напились.</i>	Přizpůsobení grafické podoby ruského příslovce <i>где</i> českému <i>kde</i>	M
<i>Efektivní</i>	<i>+Еффеkтивный</i>	<i>Эффеkтивный</i>	Psaní <i>е</i> místo <i>э</i> pod vlivem grafické podoby českého písmene	M

<i>Také stoupl počet lidí...</i>	<i>Также +повышилось число людей...</i>	<i>Также повысилось число людей...</i>	Změkčení ruského tvaru pod vlivem češtiny či analogie s jinými tvary paradigmatu	K
<i>Češi berou marihuanu...</i>	<i>+Чеши употребляют марихуану...</i>	<i>Чехи употребляют марихуану...</i>	Psaní <i>и</i> ve slově pod vlivem češtiny	M
<i>...po odchodu od rodičů.</i>	<i>...после ухода +од родителей.</i>	<i>...после ухода от родителей.</i>	Přizpůsobení tvaru ruské předložky češtině	M
<i>Pacienti se vyznačují extrémním zaujetím na své tělo.</i>	<i>Пациенты экстремально +заинтересованы своим телом.</i>	<i>Пациенты экстремально заинтересованы своим телом.</i>	Psaní <i>нн</i> ve jmenném tvaru přídavného jména	V
<i>...,takže uvedené stanovisko je pro nás zvláště relevantní.</i>	<i>...,так что +указанное отношение для нас очень релевантно.</i>	<i>...,так что указанное отношение для нас очень релевантно.</i>	Psaní <i>н</i> místo <i>нн</i> u přídavného jména	V
<i>...,které byly do té doby u nás prakticky neznámé.</i>	<i>...,которые +ранее были практически неизвестны в этой стране</i>	<i>...,которые ранее были практически неизвестны в этой стране</i>	Psaní <i>н</i> místo <i>нн</i> u příslovce	V
<i>Zdravotní komise Rady Evropy</i>	<i>Медицинская +комисия Совета Европы</i>	<i>Медицинская комиссия Совета Европы</i>	Psaní <i>с</i> místo <i>сс</i> pod vlivem českého pravopisu	M
<i>Pracovníci</i>	<i>+Сотрудници</i>	<i>Сотрудники</i>	Změkčení <i>к v џ</i> pod vlivem češtiny	M
<i>...,aby banka s penězi jakýmkoliv způsobem hazardovala.</i>	<i>...,чтобы банк каким-то +способом рисковал с его деньгами.</i>	<i>...,чтобы банк каким-то способом рисковал с его деньгами.</i>	Psaní <i>з</i> místo <i>с</i> pod vlivem češtiny	M
<i>...a nebyli proti ní pojištění.</i>	<i>...и у них +небыло против этому страхования.</i>	<i>...и у них не было против этому страхования.</i>	Psaní zápornky <i>не</i> dohromady se slovesem	M
<i>Na počátku 90. let...</i>	<i>В начале +90. годов,...</i>	<i>В начале 90 годов,...</i>	Psaní tečky za číslovkou řadovou – vliv českého pravopisného pravidla	M

<i>Největší částí se na tomto zvýšení bude ze členských států EU podílet Velká Británie.</i>	<i>Наибольшую часть в этом повышении из +стран членов ЕС составит Великобритани я.</i>	<i>Наибольшую часть в этом повышении из стран-членов ЕС составит Великобритани я.</i>	Chybí spojovník u podstatného jména	V
<i>Nejčastěji na...</i>	<i>+Преждевсего на...</i>	<i>Прежде всего на...</i>	Chybné psaní dohromady	M
<i>Nabaluje na sebe řadu negativních jevů, jako je kriminalita, ...</i>	<i>С ним связан ряд отрицательных явлений, как +на пример преступность, ...</i>	<i>С ним связан ряд отрицательных явлений, как например преступность, ...</i>	Chybné psaní zvlášť	M
<i>Magistrát sice přispívá svými dotacemi na azylové domy...</i>	<i>+Не смотря на то, что муниципалитет помогает своими дотациями убежищам...</i>	<i>Несмотря на то, что муниципалитет помогает своими дотациями убежищам...</i>	Chybné psaní předložky <i>несмотря</i> zvlášť	V
<i>...začíná vyprávět svůj příběh Jiří.</i>	<i>...начинает говорить +об своей истории Юрий.</i>	<i>...начинает говорить о своей истории Юрий.</i>	Předložka <i>об</i> před podstatným jménem začínajícím na souhlásku	V
<i>Klienti získají diskrétní zázemí.</i>	<i>Клиенты +получат дискретное жизнеобеспечен ие.</i>	<i>Клиенты получают дискретное жизнеобеспечен ие.</i>	Chybné psaní <i>я</i> místo <i>а</i>	V
<i>Neschopnost platit výdaje za bydlení.</i>	<i>+Неспособност платить квартплату за жильё.</i>	<i>Неспособность платить квартплату за жильё.</i>	Vynechání měkkého znaku v nominativu podstatného jména	V
<i>Lidé nevědí, kde mohou hledat pomoc.</i>	<i>Люди не знают, где могут найти +помощ.</i>	<i>Люди не знают, где могут найти помощь.</i>	Vynechání měkkého znaku v podstatném jméně ženského rodu zakončeném souhláskou	V
<i>Mezi hlavní příčiny ztráty bydlení...</i>	<i>Среди главных причин потери +жилья...</i>	<i>Среди главных причин потери жилья...</i>	Vynechání měkkého znaku v genitivu singuláru	V

<i>Se závislostí na alkoholu, ...</i>	<i>С зависимостью на +алкоголе, ...</i>	<i>С зависимостью на алкоголье, ...</i>	Vynechání měkkého znaku v lokálu	V
<i>Většinou přespávám na ubytovně.</i>	<i>Я +большей частью ночеваю в общежитии.</i>	<i>Я большей частью ночеваю в общежитии.</i>	Vynechání měkkého znaku u přídavného jména pod vlivem češtiny, která nerozlišuje měkké a tvrdé <i>l</i>	M
<i>Svědčí o tom i stále rostoucí počet sociálně vyloučených lokalit.</i>	<i>О том +свидетельстве т также растущее количество социально исключенных регионов.</i>	<i>О том свидетельстве т также растущее количество социально исключенных регионов.</i>	Vynechání měkkého znaku ve slovese pod vlivem češtiny, která nerozlišuje měkké a tvrdé <i>l</i>	M
<i>...rodina není připravena se o ně starat.</i>	<i>...семья не готова +заботится о них.</i>	<i>...семья не готова заботиться о них.</i>	Vynechání měkkého znaku v infinitivním tvaru slovesa	V
<i>Ted'</i>	<i>+Тепер</i>	<i>Теперь</i>	Vynechání měkkého znaku u příslovce	V
<i>Léčením těla i mysli není v tomto kontextu chápáno jako léčení tělesných a duševních nemocí, ale...</i>	<i>Лечение тела и мысли нельзя в этом контексте +истолковать только как лечение телесных и душевных болезней, но...</i>	<i>Лечение тела и мысли нельзя в этом контексте истолковать только как лечение телесных и душевных болезней, но...</i>	Nadbytečný měkký znak ve slovese	V
<i>Ačkoliv jsou to nestátní organizace...</i>	<i>+Хотя они являются негосударственными организациями, ..</i>	<i>Хотя они являются негосударственными организациями, ..</i>	Nadbytečný měkký znak ve spojení	V
<i>Ты často vznikaly ještě v době, kdy dotyčný bezdomovec ještě byt (třeba i v osobním vlastnictví) měl.</i>	<i>Долги часто возникали во время, когда у бомжа ещё была квартира (например+ в личном имуществе).</i>	<i>Долги часто возникали во время, когда у бомжа ещё была квартира (например, в личном имуществе).</i>	Chybí oddělení vsuvky čárkou	M

<i>Podle průzkumů veřejného mínění je česká společnost stále tolerantnější k měkkým drogám, převážně konopným.</i>	<i>По исследованиям общественного мнения +чешское общество постоянно толерантнейше е в соответствии с мягкими наркотиками +преимущественно коноплянными.</i>	<i>По исследованиям общественного мнения, чешское общество постоянно толерантнейше е в соответствии с мягкими наркотиками, преимущественно коноплянными.</i>	Pravopisná chyba syntaktického charakteru - chybí čárka v souvětí	K
<i>Vyplývá to z údajů zveřejněných na sociowebu.</i>	<i>Это выходит из данных +опубликованных на социосайте.</i>	<i>Это выходит из данных, опубликованных на социосайте.</i>	Pravopisná chyba syntaktického charakteru - chybí oddělení přídavného jména slovesného čárkami	M
<i>Měli jsme z toho úspěchu snad větší radost než věřitel.</i>	<i>Мы обрадовались этим успехом более + чем сам кредитор.</i>	<i>Мы обрадовались этим успехом более, чем сам кредитор.</i>	Chybí oddělení čárkou při srovnávání	M
<i>Chlapce si nakonec osvojila neprovdaná žena středního věku, inteligentní, s dlouholetými zkušenostmi s výchovou dětí ve své širší rodině.</i>	<i>В конце концов его усыновила незамужняя женщина+, среднего возраста, интеллигентная, с многолетним опытом с воспитанием детей.</i>	<i>В конце концов его усыновила незамужняя женщина среднего возраста, интеллигентная, с многолетним опытом с воспитанием детей.</i>	Pravopisná chyba syntaktického charakteru - nadbytečná čárka v jednoduché větě	V

2.3.2 Lexikální chyby

Vnitrojazyková interference v lexikální rovině se projevuje záměnou výrazů *тоже* a *также* (např. *В сообщении упоминают +тоже результаты последнего...místo správného В сообщении упоминают также результаты последнего...*) a výrazů *между*, *среди* a *к* (např. *алкоголизм +между подростками*

místo správného *алкоголизм среди подростков* pod vlivem českého *alcoholismus mezi mládeží*).

Interferenci češtiny pozorujeme především v přenášení českých předložek do ruštiny (např. *+om 5 do 9 часов* místo správného *с 5 до 9 часов* pod vlivem českého *od 5 do 9 hodin*). Dochází také k obsahové záměně podstatných jmen, jako například *число/ множество, страна/ государство, сторона/ страна, лицо/ человек* atd., které podrobněji rozebíráme v následující tabulce.

Při zkoumání jazykového materiálu jsme narazili na ojedinělý jev, kterým je interference třetího jazyka, v tomto případě němčiny. Výraz *karlovarský psychiatr* byl přeložen jako *+карлсбадский психиатр* místo správného *карловарский психиатр*.

ORIGINÁLNÍ TEXT	INTERFERENCE ČHYBA V PŘEKladu	SPRÁVNÁ VARIANTA PŘEKladu	DRUH INTERFERENCE ČHYBY	TYP INTERFERENCE
<i>...že škodí buď jedinci, nebo společnosti.</i>	<i>...что он вредит либо +особе, либо обществу.</i>	<i>...что он вредит либо лицу, либо обществу.</i>	Obsahová záměna podstatných jmen <i>особь, лицо а человек</i>	M
<i>Rozvodovost</i>	<i>+Число разводов</i>	<i>Множество разводов</i>	Obsahová záměna podstatných jmen <i>число а множество</i>	V
<i>Zvyšuje se počet dětí s hendikepem.</i>	<i>Увеличивается +номер детей с физическим ограничением.</i>	<i>Увеличивается число детей с физическим ограничением.</i>	Obsahová záměna podstatných jmen <i>номер а число</i>	V
<i>V polovině července je objevila policejní hlídka.</i>	<i>В +половине июля их застала милиция.</i>	<i>В середине июля их застала милиция.</i>	Obsahová záměna podstatných jmen <i>половина а середина</i>	M
<i>Příjmy českého státu</i>	<i>Доходы чешской +страны</i>	<i>Доходы чешского государства</i>	Obsahová záměna podstatných jmen <i>страна а государство</i>	V
<i>V západních zemích...</i>	<i>В западных +сторонах...</i>	<i>В западных странах...</i>	Formální záměna podstatných jmen <i>сторона а страна</i>	V

<i>...sociologický měsíčník Rodinné listy.</i>	<i>...социологический ежемесячник Семейные +листья.</i>	<i>...социологический ежемесячник Семейные листы.</i>	Překlad českého polysémantického o podstatného jména nesprávným výrazem.	V
<i>Centrum sociálních služeb</i>	<i>Центр социальных +служеб</i>	<i>Центр социальных услуг</i>	Chybné užití polysémantického o podstatného jména	M
<i>...bude kvalitně školených opatrovníků pro seniory potřeba čím dál více.</i>	<i>...будет все больше нужда в доброкачественно обученных санитарях для +сениоров.</i>	<i>...будет все больше нужда в доброкачественно обученных санитарях для пенсионеров.</i>	Přenesení českého podstatného jména, které v ruštině neexistuje	M
<i>...karlovarský psychiatr.</i>	<i>...+карлсбадский психиатр.</i>	<i>... карловарский психиатр.</i>	Chybný tvar přídatného jména – vliv třetího jazyka	K
<i>...je jediným zařízením v celém regionu.</i>	<i>...является +единым учреждением в целом районе.</i>	<i>...является единственным учреждением в целом районе.</i>	Záměna přídatných jmen <i>единый, единственный, один</i>	M
<i>Nedávný případ svědčí o tom, že...</i>	<i>Недавний случай свидетельствует +об этом, что...</i>	<i>Недавний случай свидетельствует о том, что...</i>	Užití zájmena <i>этом</i> místo <i>том</i>	V
<i>Také je závislá na drogách.</i>	<i>Она +также принимает наркотики.</i>	<i>Она тоже принимает наркотики.</i>	Užití příslovce <i>также</i> místo „ <i>тоже</i> “	V
<i>V západních zemích patří mezi nestátní neziskové organizace také společnosti...</i>	<i>В западных странах к н.б.о относятся +тоже ассоциации...</i>	<i>В западных странах к н.б.о относятся также ассоциации...</i>	Užití příslovce <i>тоже</i> místo <i>также</i>	V
<i>Mezi hlavní příčiny...</i>	<i>+Между главные причины...</i>	<i>К главным причинам...</i>	Užití předložky <i>между</i> místo <i>к</i>	K
<i>Mezi sociálními sirotky se objevuje více...</i>	<i>+Между социальными сиротами появляется больше...</i>	<i>Среди социальных сирот появляется больше...</i>	Užití předložky <i>между</i> místo <i>среди</i>	K

<i>EU chce zvýšit minimální délku rodičovské dovolené na čtyři měsíce.</i>	<i>ЕС хочет повысить минимальную продолжительность декретного отпуска +на четыре месяца.</i>	<i>ЕС хочет повысить минимальную продолжительность декретного отпуска до четырёх месяцев.</i>	Užití předložky <i>на</i> místo <i>до</i>	M
<i>Dětské domovy pro děti od 3 do 18 let...</i>	<i>Детские дома для детей +от 3 до 18 лет...</i>	<i>Детские дома для детей с 3 до 18 лет...</i>	Užití předložky <i>от</i> místo <i>с</i>	M
<i>...zájem ze strany zaměstnavatelů.</i>	<i>...интерес +из стороны работодателей.</i>	<i>...интерес со стороны работодателей.</i>	Užití předložky <i>из</i> místo <i>с</i>	K

2.3.3 Morfologické a morfologicko-syntaktické chyby

U podstatných jmen pozorujeme chyby ve skloňování způsobené přiřazením k nesprávnému rodu či vzoru (např. *пакетом учебных +программов* místo správného *пакетом учебных программ*), a chyby vzniklé přizpůsobením ruského tvaru češtině (např. *после +спору с городом* místo správného *после спора с городом* pod vlivem českého *po sporu s městem*).

U přídavných jmen se nejvíce chybí ve skloňování, což je způsobeno přiřazením ke špatnému vzoru (např. *это проявляется +веселим выражением* místo správného *это проявляется веселым выражением*) a stupňování (např. *kratší* stupňované jako *+коротчий* místo správného *короче*). Přizpůsobení tvaru ruského přídavného jména češtině také není výjimkou (např. *бритский* místo správného *британский* pod vlivem českého *britský*). Morfologicko-syntaktickou chybou je nesprávný tvar přídavného jména slovesného (např. *много людей, +имеющие название* místo správného *много людей, имеющих название*), kdy je toto přídavné jméno uvedeno v nesprávném pádě.

Studenti pod vlivem češtiny často inklinují k vytvoření tvrdého tvaru osobního či ukazovacího zájmena ženského rodu (např. *+оны основаны* místo správného *они основаны* pod vlivem českého *tyto organizace jsou založeny*).

Obtíže činí skloňování číslovek *оба/ обе, тысяча, миллион* a *миллиард* (např. *у +обоих организаций* místo správného *у обеих организаций*).

Obtížnými jevy u sloves je jejich časování, vid a zvrtnost. Setkáváme se s užitím infinitivního tvaru ve 3. osobě singuláru (např. *он в девятнадцати +сложить чемодан* místo správného *он в девятнадцати сложит чемодан*) a naopak s užitím 3. osoby singuláru v 3. osobě plurálu (např. *люди +лишатся крыши над головой* místo správného *люди лишатся крыши над головой*). V kategorii zvrtnosti studenti pod vlivem češtiny zaměňují zvrtná slovesa za nezvrtná (např. *руководство +согласило с условиями* místo správného *руководство согласилось с условиями*) a naopak (např. *люди могут +статься бомжами* místo správného *люди могут стать бомжами*).

ORIGINÁLNÍ TEXT	INTERFERENCE ČHYBA V PŘEKладU	SPRÁVNÁ VARIANTA PŘEKладU	DRUH INTERFERENCE ČHYBY	TYP INTERFERENCE
<i>...uvádí studie Martiny Mikeszové „Příčiny bezdomovectví v ČR“;...</i>	<i>...по словам Мартины Микешовой, авторки настоящей +студие;...</i>	<i>...по словам Мартины Микешовой, авторки настоящей студии;...</i>	Přizpůsobení tvaru ruského podstatného jména ženského rodu češtině	M
<i>Ted' jsem na subutexu.</i>	<i>Теперь я на Субутексу.</i>	<i>Теперь я на Субутексе.</i>	Přizpůsobení tvaru ruského podstatného jména mužského rodu češtině	M
<i>Podle sociowebru mezi skupinami obyvatel...</i>	<i>Как написано на социосайте, между группами +гражданов...</i>	<i>Как написано на социосайте, между группами граждан...</i>	Chybný tvar podstatného jména v důsledku jeho skloňování podle špatného vzoru	V
<i>...na základě dotazníků a rozboru osudů bezdomovců...</i>	<i>...на основании анкетных листов и анализа +судьбов бомжей...</i>	<i>...на основании анкетных листов и анализа судеб бомжей...</i>	Chybný tvar podstatného jména v důsledku jeho přiřazení ke špatnému rodu	V
<i>Kromě jednotlivých ministerstev...</i>	<i>Кроме отдельных +министерств</i> ...	<i>Кроме отдельных министерств...</i>	Nadbytečný vsuvný vokál u podstatného jména pod vlivem češtiny (rolí hraje i výslovnost)	M

<i>Nejvíce jsou ohrožena miminka a batolata.</i>	<i>Чаще всего находятся под угрозой +ребёнки и ползунки.</i>	<i>Чаще всего находятся под угрозой дети и ползунки.</i>	Chybný tvar plurálu nepravidelného podstatného jména	V
<i>...situace v ČR se v posledních letech neliší...</i>	<i>...что ситуация в ЧР в +последние время не отличается...</i>	<i>...что ситуация в ЧР в последнее время не отличается...</i>	Chybný tvar přídavného jména	V
<i>Materiál připomíná i výsledky posledního celonárodního průzkumu.</i>	<i>В сообщении упоминают также результаты +последнего всенародного исследования.</i>	<i>В сообщении упоминают также результаты последнего всенародного исследования.</i>	Skloňování měkkého přídavného jména podle tvrdého vzoru	V
<i>...je největší zájem o obor ekonomika a management.</i>	<i>...+самим большим интересом в университетах пользуются специальности экономика и менеджмент.</i>	<i>...самым большим интересом в университетах пользуются специальности экономика и менеджмент.</i>	Skloňování tvrdého přídavného jména podle měkkého vzoru	V
<i>...výdaje z veřejných rozpočtů na tyto pohřby jsou v Česku mnohonásobně vyšší...</i>	<i>...расходы из государственных бюджетов для этих похорон в ЧР многократно +высшие...</i>	<i>...расходы из государственных бюджетов для этих похорон в ЧР многократно выше...</i>	Chyba ve stupňování přídavného jména	V
<i>Interní zpráva pro britského ministerského předsedu...</i>	<i>Внутреннее сообщение +бритскому премьер-министру...</i>	<i>Внутреннее сообщение британскому премьер-министру...</i>	Přizpůsobení tvaru ruského přídavného jména češtině	M
<i>Tyto organizace hrají důležitou roli v poskytování sociálních služeb.</i>	<i>+Оны считаются важным исполнителем социальных услуг.</i>	<i>Они считаются важным исполнителем социальных услуг.</i>	Chybný tvar zájmena osobního	M
<i>Je nutné reagovat na všechny tyto příčiny.</i>	<i>Надо реагировать на все +эты причины.</i>	<i>Надо реагировать на все эти причины.</i>	Chybný tvar zájmena ukazovacího	M

<i>...tak jí poradíme,...</i>	<i>...и мы +её посоветуем,...</i>	<i>...и мы ей посоветуем,...</i>	Chybné skloňování osobního zájmena	K
<i>...odnášejí si dalekosáhlé, mnohdy celoživotní následky.</i>	<i>...они несут огромные последствия, часто +всё жизнь.</i>	<i>...они несут огромные последствия, часто всю жизнь.</i>	Chybné skloňování neurčitého zájmena	V
<i>...,který naše služby některým svým klientům doporučuje.</i>	<i>...,который рекомендует +наше услуги некоторым своим клиентам.</i>	<i>...,который рекомендует наши услуги некоторым своим клиентам.</i>	Chybné skloňování přivlastňovacího zájmena	M
<i>...třeba pětistovku navíc...</i>	<i>...хоть +пятьсот дополнительно..</i>	<i>...хоть пятьсот дополнительно..</i>	Chybný tvar číslovky základní	M
<i>Několikrát</i>	<i>Несколько раз</i>	<i>Несколько раз</i>	Chybný tvar číslovky násobné	M
<i>Alespoň jednu zkušenost s drogou má až 1,7 milionu lidí.</i>	<i>Хоть бы один опыт с наркотиками имеет до 1,7 +миллион человек.</i>	<i>Хоть бы один опыт с наркотиками имеет до 1,7 миллионов человек.</i>	Chybné skloňování číslovky základní	V
<i>V současnosti vztah mezi oběma kategoriemi činí...</i>	<i>В настоящее время соотношение +обоих категорий совершает...</i>	<i>В настоящее время соотношение обеих категорий совершает...</i>	Chybné skloňování hromadné číslovky <i>обе</i>	K
<i>Čeští bezdomovci by naplnili jedno okresní město, je jich už 30 tisíc.</i>	<i>Чешские бомжи заполнили бы один районный город, по количеству их уже 30 +тысячей.</i>	<i>Чешские бомжи заполнили бы один районный город, по количеству их уже 30 тысяч.</i>	Skloňování číslovky <i>тысяча</i> jako podstatné jméno mužského rodu	M
<i>Každý další měsíc bez práce přitom znamená...</i>	<i>Каждый следующий месяц без работы +значить...</i>	<i>Каждый следующий месяц без работы значит...</i>	Užití infinitivního tvaru slovesa ve 3. osobě singuláru či plurálu	V

<i>Po požití dojde k pocitům uvolnění a klidu.</i>	<i>После использования +приходит чувства освобождения и покоя.</i>	<i>После использования приходят чувства освобождения и покоя.</i>	Užití tvaru 3. osoby singuláru slovesa v 3. osobě plurálu	V
<i>...nehledět na čas, který tráví v práci.</i>	<i>...не +смотреть на время, которое он проводит на работе.</i>	<i>...не смотреть на время, которое он проводит на работе.</i>	Chybný infinitivní tvar slovesa	V
<i>V České republice je alkohol problém, který je často bagatelizován.</i>	<i>В Чешской Республике алкоголизм является проблемой, которая часто +недооценена</i>	<i>В Чешской Республике алкоголизм является проблемой, которая часто недооценивается</i>	Chybný pasivní tvar slovesa.	M
<i>Počet Čechů, po nichž nezbylo ani na pohřeb, se rapidně zvýšil.</i>	<i>Количество чехов, у которых после смерти не осталось денег ни на похороны, быстро +повысило.</i>	<i>Количество чехов, у которых после смерти не осталось денег ни на похороны, быстро повысилось.</i>	Záměna tvaru zvratného slovesa za nezvratné	M
<i>Někteří lidé si podle nejnovější statistiky vývoje mezd polepšili.</i>	<i>По последним статистикам развития зарплат некоторые люди +улучшились свое положение.</i>	<i>По последним статистикам развития зарплат некоторые люди улучшили свое положение.</i>	Záměna tvaru nezvratného slovesa za zvratné	M
<i>Prodávají a mění se tam ukradené věci.</i>	<i>Здесь можно +продать и сменять украденные вещи.</i>	<i>Здесь можно продавать и сменять украденные вещи.</i>	Užití dokonavého tvaru slovesa místo nedokonavého	K
<i>Naopak je vhodné se pozitivně programovat a urychlit tak své uzdravení.</i>	<i>Наоборот, рекомендуется позитивно программировать себя и +ускорять таким образом свое выздоровление.</i>	<i>Наоборот, рекомендуется позитивно программировать себя и ускорить таким образом свое выздоровление.</i>	Užití nedokonavého tvaru slovesa místo dokonavého	V

<i>...nejméně tři z šesti znaků v průběhu posledních 12 měsíců.</i>	<i>...не менее чем три з шести знаков +в течении последних двенадцати лет.</i>	<i>...не менее чем три з шести знаков в течении последних двенадцати лет.</i>	Chybný tvar příslovce <i>в течение</i> . Skloňováno jako podstatné jméno	V
<i>Na rozdíl od západních tradic...</i>	<i>+В отличии от западных традиций...</i>	<i>В отличие от западных традиций...</i>	Chybný tvar příslovce <i>в отличие</i> . Skloňováno jako podstatné jméno	V
<i>Obecně lze o alkoholismu hovořit...</i>	<i>Вообще можно +о алкоголизме говорить...</i>	<i>Вообще можно об алкоголизме говорить...</i>	Předložka <i>о</i> před podstatným jménem začínajícím na samohlásku	M
<i>Nebo jde o lidi, kteří během svého života rozdali vše, co vlastnili.</i>	<i>Или это касается людей, +раздавшие в течении своей жизни всё, что имели.</i>	<i>Или это касается людей, раздавших в течении своей жизни всё, что имели.</i>	Morfologicko-syntaktická chyba - chybný tvar přídavného jména slovesného	V

2.3.4 Syntaktické chyby

Nejrozšířenější syntaktickou chybou způsobenou vnitrojazykovou interferencí je užití genitivu plurálu ve vazbě s neživotným jménem místo správného akuzativu plurálu (např. *носят на ногах +истоптанных полуботинок* místo správného *носят на ногах истоптанные полуботинки*). Mnohem častější chybou je užití akuzativu plurálu ve vazbě s životným podstatným jménem místo správného genitivu plurálu (např. *выгнать +наркоманы* místo správného *выгнать наркоманов* pod vlivem českého *vyhnat narkomany*) se kromě vnitrojazykové interference projevuje i interference češtiny, proto se již v tomto případě jedná o interferenci kombinovanou.

Nemalé problémy pro studenty představuje ruský zápor. Často užívají zápornku *нет* místo *не* (např. *что семья +нет способна* místo správného *что семья не способна*) a větný zápor místo náležitého záporu členského (např. *причиной +не является высокая цена* místo správného *причиной является не высокая цена*).

Při užití plného tvaru přídavného jména místo tvaru jmenného (např. *процесс должен быть +подвергнутый* místo správného *процесс должен быть подвергнут*) je patrná interference mezijazyková, protože v češtině se jmenné tvary užívají pouze

zřídka a jsou považovány za velmi formální. To může být důvodem, proč se jim čeští studenti snaží vyhnout i v ruštině.

Interference češtiny má na svědomí špatný slovosled ve větě (např. *по статистикам, которые +предоставило газете Эконом министерство* místo správného *по статистикам, которые газете Эконом предоставило министерство* pod vlivem českého *podle statistik, jež Ekonomu poskytlo ministerstvo*), vynechávání pronominálního subjektu v případech, kdy musí být vyjádřen (např. *+Критикует, что министерство* místo správného *Он критикует, что министерство* pod vlivem českého *Kritizuje, že ministerstvo*) nebo například použití podmínkové spojky *если* místo částice *ли* v předmětovém souvětí (např. *нам нужно узнать, +если он входит* místo správného *нам нужно узнать, входит ли он*).

Vlivem vnitrojazykové, ale i mezijazykové interference dále dochází k vyšínutí z větné vazby, tzv. anakolutu. Příklady k takovému jevu uvádíme v tabulce.

ORIGINÁLNÍ TEXT	INTERFERENCE ČNYBA V PŘEKladu	SPRÁVNÁ VARIANTA PŘEKladu	DRUH INTERFERENCE ČNYBY	TYP INTERFERENCE
<i>Dostat se z běžného života na ulici není až tak složité, ...</i>	<i>Попасть на улицу из обычной жизни +нет так сложно,...</i>	<i>Попасть на улицу из обычной жизни не так сложно,...</i>	Užití zápornky <i>нет</i> místo <i>не</i>	M
<i>Primární příčinou bezdomovectví a ztráty vlastního bytu není sama o sobě nyní vyšší vysoká cena bydlení.</i>	<i>Первичной причиной беспризорности и потери собственной квартиры +не является сама по себе высокая цена жилья.</i>	<i>Первичной причиной беспризорности и потери собственной квартиры является не сама по себе высокая цена жилья.</i>	Chybné užití větného záporu místo náležitého záporu členského	M
<i>Lidé, kteří přišli o všechno...</i>	<i>Люди, которые потеряли +всех своих вещей...</i>	<i>Люди, которые потеряли все свои вещи...</i>	Užití genitivu plurálu ve vazbě s neživotným podstatným jménem místo správného akuzativu plurálu	V

<i>...postihuje nejen celou osobnost postiženého jedince, ale i jeho blízké, zvláště pak rodinné příslušníky.</i>	<i>...постигает не только всю личность зависимого человека, но также его +близкие люди, именно его +родственники.</i>	<i>...постигает не только всю личность зависимого человека, но также его близких людей, именно его родственников.</i>	Užití akuzativu plurálu ve vazbě s životným podstatným jménem místo správného genitivu plurálu	K
<i>...ve městech Středočeského kraje je jich odhadem kolem čtyř tisíc.</i>	<i>...в городах центральной области их +приблизительно о живёт около четырёх тысяч.</i>	<i>...в городах центральной области их живёт приблизительно около четырёх тысяч.</i>	Chybný slovosled	M
<i>...dosáhne-li závislost na alkoholu takového stupně, že škodí buď jedinci, nebo společnosti.</i>	<i>...когда зависимость от алкоголя достигает размера, что +вредит либо лицу, либо обществу.</i>	<i>...когда зависимость от алкоголя достигает размера, что он вредит либо лицу, либо обществу.</i>	Vynechání pronominálního subjektu	M
<i>I přes nedostatek konkrétních dat je při sledování sjednávání pohřbení ze strany obce v mezinárodním kontextu zřejmé, že...</i>	<i>Во время исследования и сверх недостатка конкретных данных в международном контексте +явное, что...</i>	<i>Во время исследования и сверх недостатка конкретных данных в международном контексте явно, что...</i>	Užití plného tvaru přídavného jména místo jmenného v přísudku vyjádřeném přídavným jménem	M
<i>Nevím, jestli to je náhoda nebo nový trend, ...</i>	<i>Я не знаю, +если это случайность или новая тенденция,...</i>	<i>Я не знаю, это ли случайность или новая тенденция,...</i>	Užití podmínkové spojky <i>если</i> místo částice <i>ли</i> v souvětí předmětovém	M
<i>Vlčí chlapec má šanci na normální život.</i>	<i>Мальчик-волк +может иметь нормальную жизнь.</i>	<i>У мальчика-волка может быть нормальная жизнь.</i>	Užití vazby <i>иметь</i> místo <i>у меня</i>	M
<i>Trpí závislostí na alkoholu.</i>	<i>Страдают от зависимости +от алкоголя.</i>	<i>Страдают от алкогольной зависимости.</i>	Záměna shodného přívlastku za neshodný	M

<i>Sociální politika versus Evropská unie.</i>	<i>Социальная политика против +Европейскому союзу.</i>	<i>Социальная политика против Европейского союза.</i>	Záměna genitivu za dativ v předmětu	V
<i>Česko je ukázkou ve světě neobvyklého paradoxu.</i>	<i>Чехия +примером необыкновенно о парадокса в мире.</i>	<i>Чехия - это пример необыкновенно о парадокса в мире.</i>	Užití instrumentálu singuláru místo nominativu v přísudku beze spony	M
<i>Bezdomovci však, protože drtivá většina z nich nemá práci, nemohou...</i>	<i>Однако бомжи, потому что подавляющее большинство из них +безработных, не могут...</i>	<i>Однако бомжи, потому что подавляющее большинство из них безработные, не могут</i>	Užití genitivu plurálu místo nominativu	V
<i>Mnoho lidí se v dnešní době přiklání k alternativním způsobům léčení.</i>	<i>Сейчас много людей +склоняются к альтернативно му способу лечения.</i>	<i>Сейчас много людей склоняется к альтернативно му способу лечения.</i>	Nedodržení shody přísudku s podmětem	V
<i>O chovance zde celých 24 hodin denně pečují vychovatelé.</i>	<i>О +воспитанники здесь целых 24 часа в день заботятся воспитатели.</i>	<i>О воспитанниках здесь целых 24 часа в день заботятся воспитатели.</i>	Chybná vazba	M
<i>...říká vedoucí centra sociálních služeb...</i>	<i>...сообщает управляющий +центра социальных услуг...</i>	<i>...сообщает управляющий центром социальных услуг...</i>	Chybná vazba	M
<i>Jedná se o podporu prarodičů.</i>	<i>Дело касается +о поддержке прародителей.</i>	<i>Дело касается поддержки прародителей.</i>	Chybná vazba	V
<i>To je jen konstatování skutečností vypovídajících o nastavení systému.</i>	<i>Это только констатация фактов, показывающих +о установке системы.</i>	<i>Это только констатация фактов, показывающих на установку системы.</i>	Chybná vazba	M

<i>Každá vláda brání kapi­talistický pořádek zaují­má k bezdomovcům stej­ně nevšimavé postavení jako...</i>	<i>Каждое правитель­ство, которое защи­щает капиталистиче­ский порядок, отно­сится +о бомжах одинаково равнодушно, как</i>	<i>Каждое правитель­ство, которое защи­щает капиталистиче­ский порядок, отно­сится к бомжам одинаково равнодушно, как</i>	Chybná vazba	V
<i>Je závislý na dobré vůli nějakého kapitalisty, který...</i>	<i>Он зависит +на доброй воли како­го-то капита­листа, который...</i>	<i>Он зависит от доброй воли како­го-то капита­листа, который...</i>	Chybná vazba	M
<i>...jsou závislé na státu.</i>	<i>...они зависи­мы +на госу­дарстве.</i>	<i>...они зависи­мы от госу­дарства.</i>	Chybná vazba	M
<i>...nemí si samy nakoupit...</i>	<i>...не знают себе +накупить...</i>	<i>...не знают себе сде­лать покупки...</i>	Chybná vazba	M
<i>Putin vyrukoval s koncepcí boje proti alkoholismu.</i>	<i>Путин выступил с концепцией борьбы против пьянства.</i>	<i>Путин выступил с концепцией борьбы против пьянства.</i>	Chybná vazba	M

2.4 Frekvenční analýza interferenčních jevů v překladech z ruštiny do češtiny

INTERFERENČNÍ JEV	FREKVENCE VÝSKYTU
Pravopisné chyby	66
Chyby v interpunkci	48
Pravopis malých a velkých písmen	8
Přenos ruského grafického systému do češtiny	5
Ostatní pravopisné chyby	5
Lexikální a lexikálně-morfologické chyby	13
Neadekvátní překlad ruského výrazu	9
Záměna homonymních výrazů	2
Ostatní lexikální a lexikálně-morfologické chyby	1
Morfologické chyby	8
Chybné skloňování podstatných jmen či přizpůsobení jejich českého tvaru ruskému	5
Chyby ve stupňování přídavných jmen	3
Syntaktické chyby	38
Nedodržení shody přísudku s podmětem	17
Nesprávný slovosled	11
Užití chybné předložky v příslovečném určení	6
Užití nesprávného pádu při vyjadřování přísudku	2
Ostatní syntaktické chyby	2
Stylistické a stylisticko-syntaktické chyby	19
Nadbytečné užití pronominálního subjektu	5
Užití stylisticky nesprávného českého ekvivalentu k ruskému polysémantickému slovu	3
Stylisticky nesprávná větná konstrukce	2
Ostatní stylistické a stylisticko-syntaktické chyby	9
Celkový počet zjištěných interferenčních chyb v překladech z ruštiny do češtiny	144

2.5 Frekvenční analýza interferenčních jevů v překladech z češtiny do ruštiny

INTERFERENČNÍ JEV	FREKVENCE VÝSKYTU
Pravopisné chyby	245
Chyby v interpunkci	135
Pravopis <i>u/ ы, з/ с, о/ а, щ/ ш, н/ нно, а/ я</i>	25
Vynechání či chybné užití měkkého znaku	24
Přenos českého grafického systému do ruštiny	15
Nesprávné psaní slov dohromady/ zvlášť	14
Pravopis malých a velkých písmen	7
Ostatní pravopisné chyby	25
Lexikální chyby	34
Záměna výrazů <i>между/ среди, к; также/ тоже</i>	14
Obsahová a formální záměna podstatných jmen	8
Ostatní lexikální chyby	12
Morfologické a morfologicko-syntaktické chyby	120
Chyby v rodu, čísle a vzoru podstatných jmen	36
Chyby v infitivu, časování, zvratnosti a vidu sloves	28
Chyby v stupňování a skloňování přídavných jmen	19
Chybný tvar přídavného jména slovesného	13
Chyby ve tvarech číslovek	11
Chyby ve tvarech zájmen	7
Ostatní morfologické a morfologicko-syntaktické chyby	6
Syntaktické chyby	85
Užití plného tvaru přídavného jména místo tvaru jmenného	15
Záměna genitivu a akuzativu plurálu ve vazbách s životnými a neživotnými podstatnými jmény	15
Chybné větné vazby	14
Vynechání pronominálního subjektu	12
Nesprávný slovosled	11
Nesprávné užití záporu	6
Ostatní syntaktické chyby	12
Celkový počet zjištěných interferenčních chyb v překladech z češtiny do ruštiny	284

2.6 Vyhodnocení analýzy jazykového materiálu

V této kapitole se podíváme na oba typy překladů v širším měřítku a pokusíme se je na základě výše uvedené klasifikace mezi sebou porovnat, přičemž budeme vycházet především z frekvenční analýzy.

Zaměříme-li se na jazykové roviny obecně, v obou typech překladů bylo zjištěno nejvíce chyb v oblasti pravopisu. V překladech z ruštiny do češtiny za pravopisem následovaly syntaktické chyby spolu s chybami stylistickými a stylisticko-syntaktickými, o něco méně chyb jsme pozorovali v rovině lexikální a lexikálně-morfologické. Nejméně studenti chybovali v rovině morfologické.

V překladech z češtiny do ruštiny jsme ihned po chybách pravopisných zjistili nejvíce chyb v morfologické a morfologicko-syntaktické rovině. V mnohem menší míře se studenti dopouštěli chyb v syntaxi a lexiku.

Porovnáme-li nejdříve pravopisnou stránku jazyka, můžeme si povšimnout, že v obou typech překladů dělá studentům největší problémy psaní čárek. V překladech do češtiny čárky přebývají, naopak v ruštině většinou chybí. Jak jsme již zmiňovali výše, je to dáno především skutečností, že v ruštině se vsuvky musí oddělovat čárkami, kdežto v češtině takové pravidlo neexistuje, stejně tak přídavná jména slovesná musí být v ruštině oddělena čárkou, kdežto v češtině je takové psaní čárky považováno za chybu. Čárky se v češtině píšou pouze v polovětných konstrukcích nebo u volně připojených větných členů. Výše uvedené skutečnosti svádí studenty k převádění čárek do českého překladu a naopak k jejich opomíjení v překladu ruském.

Psaní malých a velkých písmen je problematický opět z toho důvodu, že pravidla v obou jazycích jsou značně odlišná. V ruštině píšeme s velkým počátečním písmenem názvy funkcí, kterým v češtině náleží malé písmeno. Naopak názvy národností se v ruštině píšou s malým počátečním písmenem, kdežto v češtině s velkým. Obecně lze říci, že v ruštině existuje více případů psaní velkých písmen než v češtině.

Zjištěný počet chyb v morfologii se nám podle výsledků frekvenční analýzy u obou typů překladů značně liší. Zatímco v překladech do češtiny morfologická stránka jazyka nečinila studentům potíže, v překladech do ruštiny bylo takových chyb nejvíce hned po chybách pravopisných. Konkrétně v oblasti morfologie u překladů z češtiny do ruštiny zaznamenáváme největší počet chyb způsobený mezijazykovou interferencí.

Například při skloňování podstatných jmen či časování sloves se v ruštině řídíme stejnými nebo podobnými pravidly jako v češtině, zároveň se ale setkáváme s četnými rozdíly. Velké množství chyb studentů je způsobeno právě nedostatečnou diferenciací takových rozdílů.

Zatímco v překladech do českého jazyka představují syntaktické chyby druhou nejproblematictější oblast, v překladech do jazyka ruského se umístily až na třetím místě. Z vlastní zkušenosti můžeme říct, že v některých případech je mnohem obtížnější přeložit text do češtiny než do ruštiny. To, že se studenti učí a opakuji pravidla ruské syntaxe ve škole, jim značně usnadňuje překlad do ruštiny, při kterém se mohou o tato pravidla opřít. Protože na vysoké škole se čeština zpravidla nevyučuje, nebo pouze okrajově, spousta studentů se při překládání do češtiny řídí pouze svým jazykovým citem, který není vždy spolehlivý.

Nejméně chyb se v obou typech překladů projevovalo v lexiku, což přisuzujeme především nenáročnosti jeho osvojení v porovnání s ostatními stránkami jazyka. Stylistické nedostatky v překladech z ruštiny do češtiny vznikají zejména nedostatečným jazykovým citem a ovládnutím mateřského jazyka.

V překladech z ruštiny do češtiny bylo nejvíce chyb pozorováno v rámci mezijazykové interference. Méně chyb bylo způsobeno interferencí kombinovanou a pouze pár chyb vzniklo interferencí vnitrojazykovou. Naopak v překladech z češtiny do ruštiny po nejrozšířenější mezijazykové interferenci následovala interference vnitrojazyková, zatímco kombinovaná interference se projevovala spíše okrajově.

2.7 Předcházení interferenčním vlivům při výuce ruského jazyka v české škole

Jelikož problematika předcházení interferenčním vlivům při výuce ruského jazyka je velice obšírné téma a spadá spíše do oblasti didaktiky a metodiky ruského jazyka, my se jí v této kapitole budeme věnovat pouze okrajově a půjde nám především o předložení možných metod výuky, které jsou z našeho pohledu důležité pro úspěšné budoucí studium ruského jazyka a neměly by se podceňovat jak při výuce ve škole, tak při samostudiu, neboť opomenutím či nedodržením výše zmíněných metod a postupů při osvojování si jazyka může docházet k častějšímu výskytu interference i v pozdějších etapách výuky jazyka.

2.7.1 Uspořádání jazykového materiálu

Jak uvádí J. Veselý (1985, 112), uspořádání jazykového materiálu pro výuku ruského jazyka je úkolem autorů osnov, kteří provedou základní rozdělení učiva podle etap výuky (např. školních ročníků), autoři učebnic pak uspořádají látku o něco konkrétněji a rozpracují ji v rámci jedné konkrétní etapy. Nakonec přichází na řadu sám učitel, na jehož uvážení spočívá to, jak látku studentům vyloží. Vyučující také může provádět přesuny materiálu a rozhodovat o dávkování látky. V takovém případě je ovšem třeba být opatrný a vše dopředu pečlivě zvážit, protože se nejedná o snadný úkol.

Jednou z nejdůležitějších zásad, které je třeba při organizování jazykového materiálu dodržovat, je princip postupného narůstání obtížnosti, kterým se zabýval již J. A. Komenský. V začátcích výuky ruštině se jedná zejména o výběr a uspořádání jazykového minima, které J. Veselý (1985, 96) nazývá jako „mikrojazyk“, v němž „musí být zastoupeny prostředky všech jazykových rovin, tj. prostředky lexikální, gramatické a pro potřebu písemné komunikace i prostředky grafické a pravopisné.“ Při dobrém jazykovém základu probíhá další studium jazyka mnohem úspěšněji.

Obzvlášť v počátečních stádiích výuky by neměly být interferující vlivy uváděny současně, aby si je student špatně nezafixoval do paměti. Např. v případě lokálu u maskulin uvést nejdříve koncovku *-e* (*в магазине*), až později vysvětlit tzv. *местный надеж*, který umožňuje použít koncovku *-y* u vybraných podstatných jmen (*на берегу*). V případě polysémantických slov by měl být studentu předložen pouze jeden význam. Např. u slova *мир* uvést nejdříve ekvivalent *svět*, až později ekvivalent *mír*. Podobně

v případě homonym a paronym je vhodné nejdříve uvést slovo, které nemá v češtině shodný nebo podobný ekvivalent. Mezi českým a ruským slovem se musí vytvořit sémantická spojitost. Např. nejdříve uvedeme výraz *семья* s významem *rodina*. Po určité době, až je ruský výraz sémanticky spjatý se svým českým ekvivalentem, můžeme přejít k tomu, že v ruštině existuje také výraz *родина*, ovšem ve významu *vlast, domov*. Neuvádíme oba podobné výrazy najednou, protože takový postup nedá studentu čas k vytvoření požadované sémantické spojitosti a později by mu užití obou výrazů činilo obtíže. U pokročilých studentů je vhodnější uplatňovat princip konfrontace, kterému se budeme podrobněji věnovat v následující kapitole.

2.7.2 Uvádění jazykového učiva

M. Zatovkaňuk (1979, 102) pokládá za důležité, aby vyučující při vysvětlování nového slovíčka poskytl svým žákům vhodný jazykový kontext (kolokaci, ustálené slovní spojení atd.), který má protiinterferenční a diferencující funkci. Díky jeho kontrastnímu a srovnávacímu charakteru si student nové slovíčko lépe zafixuje do vědomí, což mu později značně usnadní výběr vhodného jazykového prostředku. Z hlediska psycholingvistiky dochází k pochopení významu nového slova v kontrastu k ostatním, dříve osvojeným, lexikálním prostředkům. Zastáncem kontextového přístupu je i J. Heindrich. Podle něj takový přístup umožňuje „postižení jazyka v „akci“, v jazykové komunikaci.“ (1988, 30).

J. Veselý (1985, 118) o takovém postupu hovoří jako o konfrontaci. Ta má podle něj přispět k pochopení nově uváděné látky a zmírnit projevy interference. Pokud bychom při osvojování blízkce příbuzného jazyka jazykové jevy mezi sebou neporovnávali, nechali bychom tak volné pole působnosti interferenci a proces osvojování si jazyka by byl zbytečně komplikovaný. Kromě mezijazykové konfrontace, kdy srovnáváme ruštinu s češtinou (např. ruskému výrazu *редкий* odpovídají české ekvivalenty *řídký* a *vzácný*), se uplatňuje také vnitrojazyková konfrontace, kdy porovnáváme vztahy mezi jevy v rámci samotné ruštiny (např. *листы бумаги - листья на дереве*). Při snaze o eliminování interferenčních vlivů by měl být patřičný důraz kladen na kontrastivnost při organizaci cvičení tak, aby bylo studentu umožněno zřetelně si povšimnout rozdílu i u slabě kontrastujících jevů (např. *длинный – долгий, тоже - так же*).

J. Heindrich (1988, 27 – 28) charakterizuje termíny konfrontace a kontrastování jakožto „srovnávání jazyků pro účely vyučování.“ Mezi termíny podle něj existuje nepatrný rozdíl. Termín konfrontace je chápán jako porovnávací popis jazyků, přičemž se tento postup neorientuje pouze na rozdíly, ale i na shody v obou jazycích. Kontrastivní princip je více orientován na zdůraznění rozdílů. V současnosti se však oba termíny považují za synonymní.

Je třeba brát na vědomí, že obtížné jevy je nutné častěji opakovat. Nejedná se ovšem o náhodné opakování, ale systematické procvičování, které J. Veselý (1985, 143) rozdělil do tří etap: v první etapě se uvádí nová látka a probíhá její první procvičování, v etapě druhé se spolu s nově probíranou látkou procvičuje látka z minulého týdne, zatímco ve třetí etapě probíhá opakování již dříve osvojeného učiva (např. z minulého měsíce či roku).

Velmi účinnou metodou je práce s chybami. Ty nejsou pouze negativním jevem, ale mají i svůj pozitivní význam, neboť z vlastní zkušenosti můžeme konstatovat, že ze svých chyb se student nejlépe poučí. Vyučující může se zjištěnými chybami pracovat mnoha způsoby. Ať už poskytnutím komentáře k chybám, při stávajících nejasnostech ze strany studentů uvést více příkladů k problematické látce, popřípadě zařadit problematický jev do nového cvičení, nejlépe na kontrastivním principu.

ZÁVĚR

V naší bakalářské práci jsme se zabývali problematikou interference ve studentských překladech z ruštiny do češtiny a z češtiny do ruštiny. Cílem bylo analyzovat interferenční chyby v překladech, klasifikovat je do kategorií podle jazykových plánů a pomocí frekvenční analýzy zjistit, které jevy jsou pro české studenty nejobtížnější a navrhnout možné způsoby práce s jazykem s cílem odstranění či eliminování interferenčních vlivů.

Domníváme se, že se nám podařilo splnit vytyčené cíle. Práci jsme rozdělili do dvou hlavních oddílů – teoretické a praktické části. V teoretické části jsme se zabývali interferencí obecně, vysvětlili jsme si její podstatu, příčiny a uvedli typologii interference. V dalších kapitolách jsme se zabývali interferencí v česko-ruském lexiku a slovo tvorbě a také interferencí v gramatice, jak po stránce morfologické, tak po stránce syntaktické.

V praktické části jsme analyzovali studentské překlady. Nalezené interferenční chyby jsme klasifikovali do jednotlivých kategorií podle jazykových plánů. Pro každou kategorii jsme vytvořili tabulku s ukázkami chyb a opatřili ji slovním komentářem. Poté jsme vypracovali frekvenční analýzu interferenčních jevů - zvláště pro překlady z ruštiny do češtiny a pro překlady z češtiny do ruštiny. Na základě této analýzy a výše zmíněné klasifikace jsme provedli celkové vyhodnocení výsledků, které nám přineslo zkoumání jazykového materiálu. Jako poslední jsme zařadili kapitolu, ve které se věnujeme předcházení interferenčním vlivům při výuce ruského jazyka v české škole.

Nejdůležitějším poznatkem vyplývajícím z naší práce je zjištění, že největší vliv má na studenty mezijazyková interference. Konkrétním výsledkům, které nám přinesla analýza překladů, jsme se věnovali v samostatné kapitole, proto bychom nyní chtěli předložit pouze několik poznatků a nápadů, ke kterým jsme během psaní bakalářské práce přišli.

Domníváme se, že velké množství pravopisných chyb v překladech není způsobeno interferencí či neznalostí jazyka, nýbrž překlepy. Při zkoumání jazykového materiálu nás totiž poněkud překvapil fakt, že i na vysokoškolské studenty má stále ještě značný vliv grafická interference, která se vyskytuje převážně v začátcích výuky, kdy student ještě není dostatečně seznámen s grafickým systémem ruštiny. Takový jev

přisuzujeme buď právě překlepům při psaní textu na počítači, nebo skutečnosti, že v dnešní době už jen zlomek z nás studentů píše ručně, a pokud ano, tak pouze poznámky v hodinách. V důsledku toho zapomínáme procvičovat pravopis a přenášíme grafický systém jednoho jazyka do druhého. Řešením může být automatická kontrola pravopisu, kterou si můžeme nastavit v programu *Word*, ale také například v internetovém programu pro transliteraci *Translit*. Ani na automatickou kontrolu se ovšem nedá plně spoléhat, měla by nám sloužit pouze jako pomocník při korekci textu. Z vlastní zkušenosti můžeme konstatovat, že se nám mnohokrát vyplatilo přečíst si po sobě text s odstupem času, například na druhý den. Čím déle totiž člověk překládá a píše, tím většího počtu chyb se může v důsledku slábnoucí koncentrace dopustit. Texty bychom neměli v žádném případě překládat s pomocí automatických internetových překladačů, jakými jsou *Google Translate* a další. I s takovými překlady jsme se v průběhu naší práce setkali.

Asi nejúčinnějším způsobem jak se interference vyvarovat je pobývat v ruský mluvící zemi, což nám postupně umožní začít myslet na bázi druhého jazyka. V českém prostředí se k tomu můžeme přiblížit prostřednictvím kontaktu s rodilými mluvčími, čtením ruských knih v originále či sledováním ruských filmů a seriálů.

РЕЗЮМЕ

Данная бакалаврская работа посвящена проблематике интерференции в переводах студентами с русского языка на чешский и с чешского на русский. Тема бакалаврской работы выбрана, прежде всего, потому, что проблематика интерференции является интересным лингвистическим явлением, на который, к сожалению, не обращают достаточное внимание ни учёные, ни учителя русского языка. Более того, интерференция негативно проявляется не только в начале обучения иностранному языку, но и даже наносит проблемы студентам продвинутого уровня. Понимание и восприятие проблематических интерференционных аспектов является необходимым условием для дальнейшего успешного обучения русскому языку.

Цель работы заключается в анализе орфографических, лексических и грамматических ошибок в переводах студентами, возникнувших вследствие интерференционного влияния. Посредством метода частотного анализа пытаемся узнать, какие интерференционные ошибки наиболее распространены у чешских студентов русского языка. На основании этих результатов предлагаем возможные способы предотвращения отрицательного влияния интерференции.

К самым важным источникам относятся книги «Mezijazyková a vnitrojazyková interference» (M. Zatovkaňuk, 1999), «Interference v ruské morfologii» (A. Šourková – J. Zajíčková, 1968), «Interference v ruské skladbě» (A. Šourková – J. Zajíčková, 1968) и «Problematika vyučování ruštině jako blízce příbuznému jazyku» (J. Veselý, 1985).

Бакалаврская работа состоит из двух частей: теоретической и практической. Теоретическая часть служит основой для практической части и её можно разделить на пять главных разделов.

В первом разделе определяем понятие «интерференция» и указываем типологию интерференции. С точки зрения лингвистики интерференцию рассматривают как отрицательное явление. Она обозначает нарушение норм одной языковой структуры под влиянием другой языковой структуры. Положительный перенос навыков одного языка на другой называют «трансфер». Ошибочный перенос языковых средств с родного языка на иностранный называется «межъязыковая интерференция». Когда проходит перенос языковых средств внутри

иностранного языка, причём данные явления частично или полностью отсутствуют в родном языке, то мы говорим о «внутриязыковой интерференции». Соединением обоих вышеуказанных типов интерференции возникает «интерференция сложная». Далее выделяем интерференцию звуковую, графическую, орфографическую, лексическую, морфологическую и синтаксическую. Следующее деление определяет интерференцию содержания и формальную интерференцию, также интерференцию явную и скрытую. Ошибки, возникшие отрицательным влиянием родного языка, называем «интерферемы».

Во втором разделе занимаемся причинами интерференции. Главной причиной является воспринятая уже система связей в родном языке, которая усложняет создание новой системы связей для иностранного языка. К следующим причинам влияния интерференции относятся возраст человека, в котором он начинает учиться иностранному языку, и стадия обучения этого языка. Важными факторами могут быть также психическое состояние человека и мера предварительной подготовки речи.

В третьем разделе речь идёт о связи между интерференцией и другими лингвистическими дисциплинами, именно лингвистикой, психолингвистикой и социолингвистикой.

В четвертом разделе обращаем наше внимание на интерференцию в чешской и русской лексике. На межъязыковую интерференцию смотрим прежде всего с точки зрения лингвистики, причём объясняем термины парадигматические и синтагматические отношения. В рамках парадигматических отношений различаем формальные интерферемы (омонимы и паронимы) и интерферемы содержания. В рамках синтагматики определяем формальные интерферемы в синтаксических словосочетаниях, интерферемы содержания в синтаксических словосочетаниях, и сочетание формальных интерферем и интерферем содержания в синтаксических словосочетаниях. Внутриязыковую интерференцию в лексике делим на формальную и интерференцию содержания. С точки зрения чешского и русского словообразования определяем интерферемы межъязыковые, внутриязыковые (префиксальные и суффиксальные), и сложные интерферемы.

В последнем разделе теоретической части описываем интерференцию в грамматике, стараясь подчеркнуть самые важные интерференционные влияния, с

которыми могут встретиться чешские студенты русского языка. С точки зрения межъязыковой интерференции в морфологии рассматриваем изменяемые части речи, т. е. имена существительные, имена прилагательные, местоимения, числительные и глаголы. С точки зрения синтаксиса, обращаем внимание на интерференцию в выражении прономинального подлежащего, сказуемого, дополнения и обстоятельства. Далее занимаемся использованием отрицания на русском языке, влиянием чешского порядка слов на русский и интерференцией в русском сложном предложении. Наконец следует короткая глава о внутриязыковой интерференции в грамматике.

Исходным языковым материалом для практической части послужили переводы студентов кафедры славистики философского факультета Университета им. Палацкого в городе Оломоуц. Эти переводы касаются социальной и экологической сфер. Ошибки, обнаруженные в вышеуказанных переводах, классифицируем в следующие категории: ошибки орфографические, лексические, морфологические, синтаксические и стилистические. Для каждой категории составляем таблицу с указанием отрывка оригинального текста, интерференционной ошибки, правильного перевода, характера данной ошибки и вида интерференции. Данная классификация разработана отдельно для переводов с русского языка на чешский и с чешского на русский. К таблицам добавляем комментарии интерференционных явлений.

После классификации ошибок разрабатываем частотный анализ в виде таблицы с указанием интерференционных явлений и частоты их присутствия в данном виде перевода. В конце каждой таблицы также приведено общее количество всех ошибок в данном виде перевода.

В следующей главе практической части разбираем результаты нашего анализа переводов. Стремимся сравнить оба вида перевода, исходя, прежде всего, из частотного анализа. Самое большое количество ошибок в обоих видах перевода обнаружено в области орфографии. В переводах с русского языка на чешский на втором месте находятся синтаксические ошибки вместе с ошибками стилистическими и стилистическо-синтаксическими. Меньше ошибок замечено в лексическом и лексико-морфологическом уровнях. В переводах с чешского языка на русский после орфографии следуют ошибки морфологические и морфолого-

синтаксические. Небольшое количество ошибок студенты допускали в лексике и синтаксисе.

Если посмотреть на орфографию подробнее, то заметим, что самой распространённой ошибкой является правописание запятых в сложных и простых предложениях. Интересно, что в переводах на чешский язык находится большое количество излишних запятых, между тем как в переводах на русский язык необходимые запятые часто отсутствуют. Это вызвано прежде всего фактором того, что в русском языке вводные слова и причастия необходимо отделять запятыми, в то время как на чешском языке нет такого правила, и отделение причастия или вводного слова запятыми не обязательно.

Подобным образом студенты допускают ошибки в употреблении прописных букв. На русском языке пишем с прописной буквы названия должностей, которым на чешском принадлежит строчная буква. Наоборот, названия национальностей пишем на чешском с прописной буквы, а на русском это обратный случай.

Что касается морфологии, в переводах на чешский язык морфологический уровень языка не приносит студентам большие проблемы, но в обратных переводах количество морфологических ошибок составляет самую многочисленную группу после орфографии. Много интерферем вызвано недостаточной дифференциацией разниц между чешскими и русскими правилами склонения имён существительных или спряжения глаголов.

Интересно, что уровень синтаксиса в переводах на чешский язык является более проблематичным для студентов, чем в переводах на русский язык. Это может быть причинено недостаточным знанием своего родного языка или отсутствием языкового чутья.

Минимум ошибок зарегистрировано в лексическом плане, что приписываем его несложному освоению по сравнению с другими уровнями языка.

Практическую часть бакалаврской работы завершаем главой, которая посвящена предотвращению потенциальных интерференционных ошибок при обучении русского языка в чешской школе. Поскольку проблематика предотвращения интерференционного влияния относится к области дидактики и методики русского языка, она рассмотрена только косвенно. Цель главы - это

показание возможных методов преподавания, которые являются необходимыми для дальнейшего успешного обучения русскому языку. Сначала говорим о принципах организации учебного материала, упоминая о принципе постепенности и систематичности знаний Я. А. Коменского. Далее говорим о возможных способах предъявления учебного материала школьникам, включая принцип конфронтации и контраста. Также подчёркиваем важность метода работы над исправлением допущенных ошибок.

В заключении приводим несколько сведений, которые узнаны во время писания дипломной работы. Удивительным является факт, что даже студенты в вузе делают ошибки, вызванные графической интерференцией, которая проявляется прежде всего тогда, когда начинаем учить второй язык и мы ещё недостаточно ознакомлены с графической системой русского языка. Поэтому думаем, что большинство орфографических ошибок в переводах вызвано не интерференцией, а это только опечатки. Избежать таких лишних ошибок можно, например, автоматическим контролем орфографии, который только помогает нам, но, к сожалению, нельзя полностью полагаться на него. Более эффективный метод - это прочтение своего перевода на следующий день. Ни в коем случае нельзя переводить текст в автоматических переводчиках, как, например, «Google Translate» и другие. Однако, даже такие переводы встречаются.

Самым эффективным способом избежания интерференции или уменьшения её негативного влияния является проживание в русскоговорящей стране, чтобы начать мыслить на базе русского языка. В Чешской обстановке полезно общаться с носителями языка, читать русские книги в оригинале или смотреть русские фильмы и сериалы.

Надеемся, что данная бакалаврская работа внесёт свой вклад в комплексное и систематическое представление о проблематике интерференции и её можно будет в будущем подробнее разработать в рамках дипломной работы.

BIBLIOGRAFIE

Literatura:

1. BALCAR, M. *Ruská gramatika v kostce*. 1. vyd. Praha, 1999. 128 s. ISBN 80-85927-56
2. BAUER, J. et al. *Příruční mluvnice ruštiny pro Čechy II: Skladba*. 3. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1979. 528 s.
3. CÍCHA, V. *Metodika ruského jazyka*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1982a. 241 s. sv. 1.
4. CÍCHA, V. *Metodika ruského jazyka*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1982b. 241 s. sv.2.
5. FLÍDROVÁ, H., ŽAŽA, S. *Синтаксис русского языка в сопоставлении с чешским*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005. 163 s. ISBN 80-244-1104-0
6. HAVRÁNEK, B. et al. *Příruční mluvnice ruštiny pro Čechy I: Hláskosloví a tvarosloví*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1961. 532 s.
7. HEINDRICH, J. *Didaktika cizích jazyků*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988. 500 s.
8. ŠOURKOVÁ, A.; ZAJÍČKOVÁ, J. *Interference v ruské morfologii*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1968a. 140 s. ISBN 17-483-68.
9. ŠOURKOVÁ, A.; ZAJÍČKOVÁ, J. *Interference v ruské skladbě*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1968b. 112 s. ISBN 17-158-68.
10. VESELÝ, J. *Problematika vyučování ruštině jako blízké příbuznému jazyku*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985. 179 s. ISBN 14-459-85.
11. VYCHODILOVÁ, Z. *К преподаванию русского языка в Высшей специальной школе CARITAS. Компетентность в чужих языках как важная часть профиля абсолвента VŠ II*. Brno, 2009
12. ZATOVKAŇUK, M. a kol. *Mezijazyková a vnitrojazyková interference*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1979. 275 s. ISBN 17-067-79.
13. ŽAŽA, S. *Ruština a čeština v porovnávacím pohledu*. 2. vyd. Brno: Vydavatelství MU, 1999. 122 s. ISBN 80-210-2058-X
14. АДМЕЦ, П. *Порядок слов в современном русском языке*. Praha: Academia, 1966. 96 s.

15. ВЕРЕЩАГИН, Е. М.; КОСТОМАРОВ, В. Г. *Лингвострановедческая теория слова*. Москва: «Русский язык», 1980. 320 с.

Slovníky:

1. BULISOVÁ, J. et al. *Ottova všeobecná encyklopedie ve dvou svazcích: L - M*. 1. vyd. Praha: Ottovo nakladatelství, 2003a. 735 s. ISBN 80-7181-938.
2. BULISOVÁ, J. et al. *Ottova všeobecná encyklopedie ve dvou svazcích: M - Ž*. 1. vyd. Praha: Ottovo nakladatelství, 2003b. 752 s. ISBN 80-7181-947-6.
3. *Lingea velký slovník: rusko-český a česko-ruský*. 1. vyd. Brno: Lingea s.r.o. ISBN 978-80-87062-65-4.
4. VLČEK, J. *Úskali ruské slovní zásoby: Slovník rusko-české homonymie a paronymie*. 1. vyd. Praha: Svět sovětů, 1966. 232 s.

Článek:

1. BONGAERTS, Theo et al. *Age and ultimate attainment in the pronunciation of a foreign language*. Cambridge University Press, 1997. 19 s. Dostupné z: <http://www.ling.ohio-state.edu/~skang/371/DownloadablePapers/BongaertsEtAl97.pdf>

Internetové zdroje:

1. ПАСТУХОВА, Л.С. Классификация ошибок. Dostupné z: <http://metodika.rusff.ru/viewtopic.php?id=88>
2. ПАРУБЧЕНКО, Л.Б. О классификации орфографических ошибок и о методических рекомендациях к ЕГЭ по русскому языку. Dostupné z: <http://rus.1september.ru/article.php?ID=200401601>

ANOTACE

Jméno a příjmení autora: Jarmila Oškerová

Vedoucí práce: doc. PhDr. Zdeňka Vychodilová, CSc.

Název fakulty a katedry: Filozofická fakulta, Katedra slavistiky

Název práce: Interferenční chyby ve studentských překladech z ruštiny do češtiny a z češtiny do ruštiny

Počet znaků včetně mezer: 131 043

Počet znaků bez mezer: 113 935

Počet titulů použité literatury: 15

Počet excerpceí: 428

Přílohy vázané v práci: 0

Přílohy volně vložené: 1 CD ROM

Klíčová slova: Interference, transfer, mezijazyková interference, vnitrojazyková interference, kombinovaná interference, interference češtiny, interference ruštiny, analýza chyb

Charakteristika bakalářské práce:

Tato bakalářská práce je zaměřena na problematiku interference v překladech českých vysokoškolských studentů ruského jazyka. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část se soustředí na popis problematiky interference. Cílem praktické části je analyzovat chyby ve výše zmíněných překladech, klasifikovat je do jednotlivých lingvistických kategorií, a s využitím frekvenční analýzy zjistit, které jevy jsou pro české studenty ruského jazyka nejobtížnější. Práce se také krátce věnuje předcházení interferenčním vlivům při výuce ruštiny v české škole.